NUMMER 49 DONDERDAG 5 DECEMBER 1929 29ste JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

Prof. Dr. G. A. J. Hazeu. †

Den 1en dezer overleed te Wassenaar Prof. Dr. G. A. J. Hazeu, in leven oud-hoogleeraar in de Javaansche taal- en letterkunde aan de Leidsche Universiteit en o.m. lid van de Studie-Commissie der Vereeniging „Oost en West".

Met het heengaan van dezen bekenden oud-hoogleeraar treft ook deze Commissie, waarvan de overledene tien jaren lang deel uitmaakte, een groot verlies.

Wonderlijke dingen,

door

L. D. PETIT.

Eenigen tijd geleden kreeg ik het volgende schrijven:

„Waarde heer en sobat,

Dan, wetende Uwe groote liefde voor Indische voorwerpen, heb ik verschillende dingen voor U verzameld, bij elkaar gepakt en U in een kistje toegezonden.

In dat kistje zult U vinden wat oud koperwerk, zooals oude Javaansche lampen, een sirihstel, een paar talams. In dat sirihstel zult U vinden een klein houten beeldje, door mij voor U voor wat kralen en een pakje van de weduwe Nelle geruild op Letti, een der kleine eilandjes noordelijk van Timor.

Dit is een heel zeldzaam beeldje, n.l. een Berhalla of wel een voorouder-beeldje.

De bedoeling van zoo'n beeldje is, om afgestorven familieleden, vooral als ze tijdens hun leven bewijzen hebben gegeven dat ze pienter waren, voor de achterblijvende gemeenschap te behouden om dan nog verder van hun inzicht en wijsheid te kunnen profiteeren.

Want U moet weten, waarde heer en sobat, dat na den dood, de ziel vóór zij zich voor goed in het doodenrijk terugtrekt, een korteren of langeren tijd nog blijft rondzwerven om de overlevenden ter zijde te staan en in alle mogelijke opzichten te helpen.

Om nu de ziel steeds vlak in de nabijheid te hebben en om er op elk willekeurig oogenblik naar believen over te kunnen beschikken, wordt na den dood door de priesters de ziel door allerlei bezweringen en allerlei slinksche handgrepen in zoo'n beeldje gelokt.

Meestal tracht men een spin, een der verschijningsvormen der doodenziel, bij het graf te vangen en die op het beeldje dood te drukken.

Dagelijks wordt zoo'n beeldje geraadpleegd en talrijke offers brengt men het door er bloed en eieren tegen te strijken.

Met den meesten eerbied wordt zoo'n beeldje behandeld en het komt dan ook haast nooit voor dat het in handen van Europeanen komt, ja zelfs, hun, die het zouden stelen staan zware ziekten en plagen, ja zelfs den dood te wachten.

Die eerbied verandert echter wanneer eene voorspelling, welke men door middel van het beeldje ontving, niet uitkomt, of wel dat het ziekten om zich heen verspreidt. Dan, waarde heer en sobat, wordt dat zelfde beeldje mishandeld, van zijn plaats genomen en tegen den grond geworpen om vertrapt te worden. Juist op zoo'n oogenblik kwam ik in de kampong en mocht het mij gelukken het voor U, zooals ik reeds boven schreef, voor een pakje tabak en wat kralen, machtig te worden.

Dit beeldje, zooals ik uit de menschen wijs kon worden, had altijd ziekte en ongeluk voor de kampong gebracht, en waar ik mij nog altijd die grappige negerbeeldjes bij u herinner, zult U het wel prettig vinden nu ook dit beeldje in Uw verzameling te zetten!"

Enkele dagen na het ontvangen van bovenstaand schrijven, kwam de zending en jawel, 'n een heel oud sirihstel daar lag in een doekje gewikkeld, een klein houten beeldje, een hurkend ventje, gesneden uit een soort zwart hout.

Dat hout had een bijzondere kleur gekregen door, zooals mijn sobat mij schreef, de vele aanrakingen met bloed, eieren en andere dingen, waar, volgens de inboorlingen een groote magische kracht van uit gaat.

Het was laat in den avond toen ik het kistje ontpakte, mijne huisgenooten waren reeds ter ruste, ik zat alleen in mijn kamer.

Met het beeldje in mijn hand leunde ik achterover in mijn stoel, hield het voor mij uit, liet het licht er op vallen; „zoo zoo, ben jij nu dat ondeugende kereltje" begon ik mijn alleenspraak, „wat heb jij nu wel op je kerfstok, heb jij je woord niet gehouden, of ben je een rampzalige „misunderstood"? Je zit vol met kalk, hebben ze je beblazen om je van alle zonden te ontsmetten? — ik zal je een fijn plekje geven, Ik zal je volkomen rehabiliteeren — in mijn museum kom je niet, — je mocht er eens opstand verwekken — maar ik zet je neer in mijn huiskamer, netjes op den schoorsteen voor de pendule, je wordt onze huisgenoot, hoor!"

Zoo zat ik dien avond heel in mijn eentje tegen dat vreemde kleine zwarte poppetje te praten.

Den volgenden dag, tegen etenstijd thuis komend, zegt mijne vrouw: „wat heb je me nu voor een raar, eng en griezelig ding op den schoorsteen gezet, dat hoort in je museum thuis, geef het een plaatsje naast dien somberen vriend uit Nias of tusschen de schedels uit Nieuw-Guinea!”

Ik vertelde haar toen van die vriendelijke attentie van dien verren sobat, liet haar de sirihstellen zien, welke zij onmiddellijk wilde laten oppoetsen, maar vergat haar te vertellen welke kleine misdadiger dat kereltje wel was.

Een paar dagen later begon mijn vrouw er weer over: „zeg man, je moet toch dat griezelige ding hier wegnemen, ten eerste hoort het hier niet thuis tusschen de mahonie-meubelen, en ten tweede heb ik, als ik er met mijn rug naar toe zit, het gevoel of iemand mij heel sterk fixeert, het maakt mij angstig, neem het weg, zet het in je museum!”

Weer een paar dagen later krijgen wij bezoek, een doodgewoon nuchter iemand, nooit in het Oosten geweest, een zuivere materialist. Hij wordt in de huiskamer gelaten, waar toevallig niemand onzer was. Het zal hoogstens 5 minuten geweest zijn dat hij alleen in de kamer bleef; wij komen binnen en de man, die anders een flink stemgeluid opzet, fluistert.

„Wat heb je, heb je een keelaandoening?” vragen wij belangstellend.

„Nee, ik weet het niet, maar wat is hier in deze kamer? Ik vind hier, ja, hoe zal ik het zeggen, het buitengewoon eng, heb net een gevoel of er een doode in de kamer is.”

Mijn vrouw en ik keken elkaar eens aan „wat zou hij hebben” en waar ik de ongelukkige gewoonte heb te zeggen wat ik denk, vroeg ik hem: „heb je soms, voordat je hier kwam, ergens geborreld?”

„Waarachtig niet, kerel, ik weet het zelf niet, maar wel weet ik dat ik het hier eng vind.”

Wij hebben de thee toen boven gedronken op mijn kamer.

Een dag na dat merkwaardige bezoek thuis komend, begint mijn vrouw: „man, neem dat griezelige ding weg, er is een lamp naar beneden komen vallen.

„Ach, kom, zou dat ook niet gebeurd zijn als onze vriend nog hoog en droog in Letti zat?”

Maar, na dat vallen van die lamp, het is een feit, zijn de emoties niet van de lucht geweest; telkens gebeurde er iets dat ons, op het beroemde haar na, een ongeluk zou bezorgd hebben.

Ik spotte er niet meer mee, schilderijen, spiegels kwamen naar beneden; het was of ineens alle touwen versleten waren of spijkers doorgeroest, onze zoon werd ernstig ziek — ik zelf kwam met steenpuisten te zitten, een onafgebroken reeks van kleine en groote narigheden vervolgde ons en er heerschte een atmosfeer bij ons thuis, welke dermate op onze zenuwen werkte, dat wij bij het minste gerucht elkaar angstig aankeken.

Hoewel met tegenzin heb ik dan toch eindelijk het beeldje uit mijn huiskamer genomen en een plaatsje gegeven tusschen andere beelden uit Bali en uit den Congo.

Daar ik het echter uit een oogpunt van plastiek zeer merkaardig vond, belde ik mijn fotograaf op en verzocht hem het beeldje te laten halen om er een foto van te maken.

Aldus geschiedde.

Een paar dagen lang hoor ik niets, bel den fotograaf op en vraag wanneer ik de foto kan verwachten. „Ja, ziet U, dat zal nog wel een paar dagen duren, wij hebben hier malheur gehad!” „Zoo”, meer zei ik niet, vroeg niet eens welk malheur.

Ben zelf later de foto gaan halen, ontmoet den bediende die het beeldje gehaald heeft; de man hinkte.

„Wat heb jij?” vroeg ik.

„O, mijnheer, het is al haast weer over; toen ik dat beeldje bij u haalde ben ik met de fiets gevallen, de voorvork brak en ik heb een leelijken smak gedaan. Maar uw beeldje is er goed afgekomen!”

„Zoo,” zei ik weer en toen dacht ik er het mijne van.

Enkele dagen nadat het beeldje weer terug was, kregen wij bezoek van een onzer Indonesische vrienden, een jonge man, voor studie hier in Holland zijnde.

Natuurlijk kwam al heel spoedig het gesprek op het bewuste beeldje, dat ik hem in zijn handen gaf. Aandachtig bekeek hij het, van voren, van achteren, op zij, streek er heel voorzichtig met zijn hand over en staarde in de verte.

„Dat beeldje bevat mana-kracht”, kwam er eindelijk uit en heel voorzichtig, als bang zijnde het te breken of te stooten, zette hij het neer.

„Mana-kracht?” herhaalden wij vragend.

„Ja, ja, dat is die geheimzinnige kracht, die in menschen, dieren, planten en levenlooze voorwerpen wordt aangetroffen en op allerlei wijze goed en kwaad kan doen en het geloof daaraan behoeft je heelemaal niet alleen bij de door jullie zoogenaamde wilde volkeren te zoeken, zie maar eens bij de Katholieken, hun relequiën worden toch vereerd om de kracht die ze bevatten, men is er toch van overtuigd dat wanneer men ze aanraakt ziekten genezen worden en onheilen afgewend. Men brengt ze zelfs bij groote rampen in plechtige processie op de gevaarlijke plaatsen om door hun wonderkracht alle kracht te verbannen. Zoo zie je, waarde vriend” en een glimlach speelde op zijn bruine gezicht, „dat men ook bij de Europeanen heel veel terugvindt van het ontzag der natuurvolkeren voor de manakracht!”

„En zou je nu denken dat dit beeldje ook manakracht bezit?”

„Natuurlijk, vergeet niet dat het jaren en jaren



het concentratiepunt is geweest van de wenschen en vragen van tal van menschen, dat het 't medium was waardoor de geest van den doode gemeenschap had met de levenden. Het zal wel „vader” genoemd zijn, het is versierd geweest met lapjes, tabak werd er voor neergelegd en men boog zich er voor ter aarde. Ik heb het onmiddellijk gevoeld toen ik het in mijne handen had, evenals je vrouw, die toch van de herkomst niets wist en toch maar niet kon verdragen dat het achter haar stond!”

„Dat is nu allemaal goed en wel,” beaamde ik, „maar wat moet ik doen, maar in het vuur gooien? Ik dank er voor om het zenuwleven van mijn geheele gezin in de war te laten schoppen.”

„Het eenige wat kan helpen is, je zult er om lachen, doepa branden, heel veel doepa!”

Ik heb zijn raad opgevolgd — en de rust in mijn huis is wedergekeerd.

Van Week tot Week.

Dinsdag 26 November tot Maandag 2 December.

De Sultan van Selanger kwam te Medan voor het afleggen van een bezoek aan het hof van den Sultan van Langkat.

De consul-generaal van Groot-Brittannië en Ierland te Batavia, Sir Josiah Crosby, die in den loop van Februari vertrekt voor een verlof van negen maanden, zal worden vervangen door den consul te Medan, den heer H. Fitzmaurice, die tijdelijk vervangen wordt door den heer Henderson, vice-consul te Batavia.

De Chineesche gemeente ter Oostkust van Sumatra heeft een commissie benoemd om een rekest op te stellen aan de Opium-Enquête-commissie van den Volkenbond. Gevraagd zal worden om stopzetting van de opiumproductie en den verkoop van opium, zoo mogelijk binnen drie jaar. De Chineesche gemeenschap zal voorts een verzoek richten tot de Ned.-Indische regeering tot het oprichten van een groot hospitaal voor opiophagen.

De Volkenbondscommissie behoort duidelijk te kennen te geven, dat zij zulke adressen niet in ontvangst nemen kan.

In een enkele maand zijn tot de partij Nasional Indonesia alhier 1237 nieuwe leden toegetreden, hetgeen mogelijk wijst op eene opleving van verkeerde actie.

De Memorie van Antwoord op de Indische Begrooting geeft o.m. het officieel relaas betreffende den overval op Curaçao, waaruit, bij nauwkeurige lezing, de groote diepte te peilen valt van de beschaming die het Gezag te Willemstad onderging en over onzen naam gebracht werd, in den nacht van 8 op 9 Juni j.l.

De echtgenoote van den gouverneur-generaal, mevrouw De Graeff—Van der Wijck, vertrok wegens gezondheidsredenen op 27 November met het m.s. Christiaan Huygens naar Europa.

Den procureur-generaal mr. J. K. Onnen is eervol ontslag verleend wegens lichamelijke ongeschiktheid.

Te Buitenzorg werd het nieuwe hospitaal van het Roode Kruis te Kedonghalang geopend in tegenwoordigheid van den gouverneur-generaal, van den alg. secretaris en vele vooraanstaande personen.

De voorzitter van het comité van het Roode Kruis, de heer Ahn, gaf een historisch overzicht der wordingsgeschiedenis van het hospitaal.

Een vergadering van de vereenigingen Pasoendan, Boedi Oetomo, Sarekat Sumatra, Persatoean Minahassa en Sarekat Ambon te Batavia heeft een motie aangenomen, waarin de vergadering uitspreekt,

dat zij, kennisgenomen hebbend van het feit, dat B. en W. van Batavia, blijkens het gemeenteblad van Nov., hun oorspronkelijk standpunt verlaten hebben en overwegend, dat hierdoor nog niet verwezenlijkt is dat een Indonesiër loco-burgemeester kan worden, besluit de actie en wijze, waarop de Inlandsche fractie uit den gemeenteraad is getreden, goed te keuren, verbiedt, dat de afgetreden leden herkozen zullen worden zonder toestemming van de ter vergadering aanwezige bestuursleden, verbiedt aan de leden van bedoelde vereenigingen om te stemmen op andere dan de uitgetreden leden, of om andere candidaten te benoemen.

Bedoeling noch redactie der motie zijn onverdeeld toe te juichen.

De heer Cannegieter, die op 11 dezer op den weg van Medan naar Belawan een auto-ongeluk kreeg en ernstig gewond werd door het over den kop slaan van de auto, is te Medan overleden. Hij had 39 jaar in Deli vertoefd.

Ten Gouvernementshuize te Paramaribo heeft begin November voor enkele dagen zijn intrek genomen Z.Ex. Prof. Mr. Dr. A. van Gijn, minister van Staat, oud-minister van financiën en oud-lid der Tweede Kamer, die met zijne

echtgenoote een vacantiereis maakt door West-Indië.

Op een conferentie te Batavia van het hoofd van het Kantoor van Arbeid, den heer Vreede, met vertegenwoordigers van de voornaamste drie plantersvereenigingen en van de Arbeidsinspectie is overeengekomen, dat de inspecties voortaan als regel weer zullen worden aangekondigd, behalve bij ondernemingen, waartegen ernstige verdenking bestaat, dat er iets niet in orde is. Voorts is toegezegd, dat de tolken niet meer zelfstandig op de ondernemingen zullen rondgaan.

Hier staat tegenover, dat de administrateurs alles zoo zullen regelen, dat de inspecties op de snelst mogelijke wijze kunnen verloopen en met vrijwel alle koelies contact verkregen wordt, waarbij behoort het mandoersgewijze verzamelen van de koelies, wanneer de inspecteur van den arbeid nadert.

Enkele vereenvoudigingen in de administratie worden toegezegd, terwijl de opleiding van de inspecteurs in groote trekken besproken werd.

Soortgelijke conferenties zullen voortaan alle zes maanden gehouden worden. Het schijnt dat men eindelijk op den goeden weg is den aanslagen-verwekkenden bacil te identificeeren. Lukt dit, dan is er ook een goede kans op doelmatige bestijding of voorkoming van de ziekte.

Op de onderneming Dolokh-Ilir (O.K. v. S.) zijn over een afstand van 500 meter de telefoonpalen omgekapt en de draden losgerukt en aan de wissels van de railbaan vastgebonden. Gedacht wordt aan wraak van ontslagen inlandsch personeel.

De Landraad te Bagan Si Api (O.K. v. S.) heeft den moordenaar van den heer Hengst ter dood veroordeeld. De veroordeelde teekende appèl aan.

Bij gouvernementsbeschikking is de politiedienst op Aruba opgedragen aan de troepen aldaar, waaruit de ernstige wil mag blijken, zekere tuchtelooze elementen der nieuw-ingestroomde bevolking krachtig te beteugelen.

De heer Wagenaar, gezaghebber van Aruba, vertoefde eenigen tijd te Curaçao ter bespreking van de noodige volkshygiënische maatregelen en openbare werken, welke, in zijn ressort, dringend uitvoering vereischen.

De regent van Probolingo R. A. A. Nitinegoro, is plotseling overleden. In 1916 tot regent benoemd, viel hem later de onderscheiding ten deel van het recht tot het dragen van de Gele Songsong.

De recherche heeft den journalist Saroehoem, uit Padang Sidempoean, wegens verspreiding van een opruiend geschrift, gearresteerd. De pamfletten zijn in beslag genomen.

Bij het aflossen van de wacht te Koetatjané (Alaslanden), is de schildwacht, een Javaansche marechaussee, door een Alasser aangevallen. De Alasser werd zwaar, de schildwacht licht gewond.

Naar verluid werd op 26 October j.l. de eerste olie aangeboord op de concessie-terreinen van de Ned. Ind. Aardolie-Mij. op het eilandje Boonjoe bij Tarakan. Verkregen werd, op 55 meter diepte een spuiter die ca. 100 t. per etmaal produceert.

De Kapitein van het O.-I. Leger A. A. G. Feuilletau de Bruyn heeft in de Ver. t. b. v. Krijgswet. een belangrijke voordracht gehouden, waarin o.m. de funeste gevolgen — ook financieele — aangetoond werden, van de bezuinigingen op de legeruitgaven in N.-O. I. gedurende de jaren 1923—26 gedaan en welke de efficiency van dit onmisbare, rust, veiligheid en orde verzekerende regeeringsorgaan bedenkelijk in de waagschaal stelden. Herinnerd werd aan de communistische agitatie — de socialistische bleef ongenoemd naar het schijnt — die ten spijt van de les in 1926/27 weder krachtiger het hoofd opsteekt, hetgeen een waarschuwend woord der Regeering in haar Mem. v. Antw. op de begrooting 1930 heeft uitgelokt.

Mr. L. Einthoven is tijdelijk ter beschikking van het Kantoor van Arbeid gesteld in verband met het vraagstuk der arbeiderskolonisatie, dat van zulk een groot belang is voor de beoordeeling der mogelijkheid van de afschaffing der Poenale Sanctie. Mr. E. was werkzaam aan de afd. Inlandsche Arbeid van het Int. Arb. bur. te Genève en vergezelde Prof. Grimshaw op zijn studieris in N.-O.-I.

Byrd is per vliegtuig, met drie tochtgenooten in 18 uur van „Klein Amerika" naar de Z. Pool en terug gevlogen.

Van de 400 aan de leden in Indië der Ver. van Ambt. bij het B.B. verzonden stembiljetten, kwamen er 220 binnen, waarvan 158 vóór en 60 tegen het uittreden van den hr. Middendorp. Deze bedankt onder protest als lid der organisatie, doch beschouwt zich als geroyeerd lid.

Tijdens de afwezigheid van den hr. Engelenberg zal de leiding van den Pol. Econom. Bond berusten in handen van het driemanschap Kiès-Roep-Zuyderhoff.

De telegraafdienst is geslaagd in het opvangen van de uitzendingen van den zender te Bombay, waarvan de beam-antenne naar Engeland is gericht. Een rechtstreeksche radiodienst tusschen Britsch-Indië en Ned.-Indië kan nu geopend worden.

Een gerechtelijk onderzoek is ingesteld tegen een der hoofdagenten van het Alg. Delisch Emigratiekantoor in het Banjoemasche en tegen twee ondergeschikten wegens onrechtmatige en oneerbare handelingen tegen mannelijke en vrouwelijke contractanten.

Het gemeentebestuur van Soerabaja heeft in verband met het toenemend watertekort den landvoogd telegrafisch om spoedige beschikbaarstelling van de Segaran-bron verzocht.

Bij de regeering bestaat het plan om den kiesmannen — dat zijn zij die door de bevolking aangewezen om leden voor den regentschapsraad te kiezen — in de gevallen dat zij, om hun werk als kiesman te doen, veel tijd en moeite beschikbaar moeten stellen, een vergoeding toe te kennen.

*) Hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de „N.R.Ct.".

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Een Filiaal van „Boeatan" te Parijs?

Van 25 November j.l. tot 15 dezer zijn in den Kunsthandel van de bekende pianiste mevrouw *M. Colin*, geboren Penning, Boulevard Raspail 240 te Parijs een keur van Vorstenlandsche batiks en verschillende Indonesische weefsels, op smaakvolle wijze, ten toon gesteld, die er bijzonder de aandacht trekken, niet alleen van de leden der Hollandsche kolonie, maar vooral ook van de Franschen.

De Parijsche correspondent van het „Algemeen Handelsblad" schreef daarover o.a.:

„Die batiks zijn voornamelijk oude exemplaren, waarin de bij de nieuwe vaak wat sterke kleuren tot zachte tinten vervaagd zijn, en van een grooten rijkdom van vondsten en dessins. Het is werk van een buitengewone distinctie, en het zal hier zeker gewaardeerd worden. Den eersten dag waren er trouwens al een paar kartonnetjes met „vendu" te zien.

„In een benedenzaal zijn rijke stalen van weefwerk bijeen, goudweefsel van Sumatra, ikats van Bali, Rotti, Midden Borneo, Soemba, enz. Deze inzending is afkomstig van *Boeatan* uit Den Haag. Het is de bedoeling van mevrouw Colin, voortaan geregeld werk van dezen aard in voorraad te houden, en het zou een mooi resultaat zijn, indien zij er in slaagde hier voor deze zoo uiterst karakteristieke producten van Insulinde belangstelling te wekken en koopers te vinden.

„Onder de schilderijen en etsen, die de batiks afwisselen, waren een paar fijne droge-naaldjes van mevrouw Reuchlin—Lucardie, die merkwaardig contrasteeren met een forsche teekening, machtig gezicht over Parijsche daken, van deze sierlijke schilderes in den ingang.

„Bij de opening waren onder meer aanwezig: onze gezant, jhr. Loudon, groot bewonderaar van Indische kunst; onze consul-generaal, de heer Drooglever Fortuyn, mevrouw Van Beresteyn, presidente van Boeatan uit Den Haag, de heer Quintus Bosz uit Soerabaja, over wiens lezing hier onlangs gemeld werd, en anderen.

Bij deze gelegenheid zong mevrouw *L. Dinger*, die Indië ook uit eigen aanschouwing kent, door mevrouw Colin begeleid, met mooie, volle en uiterst gemakkelijk aansprekende stem, Maleische liederen, op muziek gezet door Constant van de Wall en Emiel Hullebroeck, en had daarmee veel succes."

Ook de correspondent van de „Nieuwe Rotterd. Courant" wijdt aan deze tentoonstelling zeer waardeerende woorden, welke wij volkomen beamen; zoo o.m.:

„Mevrouw Marie Colin, die van haar vaderstad, behalve den kunstzin, de geestkracht en volharding medebracht, heeft in haar gastvrije woning, 240 Boulevard Raspail, een Indonesische tentoonstelling ingericht. Het ruime atelier en de benedenvertrekken zijn met kostelijke batiks, metalige weefsels uit Sumatra en andere uit verder gelegen eilanden behangen. Expressieve wajangpoppen werden er tusschen aangebracht, sieradiën liggen er en de vloer is met dikke tapijten bedekt.

„Mevrouw Colin had eraan gehecht, de tentoonstelling feestelijk te openen.

„Vele hier gevestigde of tijdelijk toevende landgenooten gaven aan de uitnoodiging voor deze thee gevolg. De oud-hoogleeraar *S. Rocheblave* verzuimde de gelegenheid niet, weer in een hem vertrouwde omgeving te verpoozen, *professor Cabaton* was blij weer met Java in aanraking te komen, enz."

Het zou stellig zeer te wenschen zijn, dat op deze wijze, in de fijne sfeer eener Hollandsche artiste van goeden smaak, waar zij 't best tot haar recht komt, de Indonesische volkskunst in Frankrijks lichtstad, voor de kunst-kenners en -liefhebbers bereikbaar zal blijven. „Boeatan" zal daar zeker van ganscher harte het hare toe bijdragen.

De Poppen van Harry van Tusschenbroek.

In *De Bron*, den aantrekkelijken kunsthandel van mevrouw *van der Vies—Heytink*, van Speykstraat (hoek Zoutmanstraat) te 's-Gravenhage wordt tot 15 dezer een zeldzaam schoone tentoonstelling gehouden van een uitgebreide serie poppen, vervaardigd door den genialen fantast, Harry van Tussenbroek, waaraan door *W. F. Gouwe*, naast een 56-tal fraaie afbeeldingen, vol waardeering, „een boekje tot inleiding" is gewijd. Schrijver zegt o.m. zeer terecht, gelijk ook de begaafde poppen-schilderes *Lizy Ansingh* bij de opening dezer tentoonstelling opmerkte:

„Wij voelen weer voor poppen, als deelen van ons wezen, *des généralités et des symboles*", verstard, gemechanizeerd en toch bezield, waaruit ons eigen geheim ons aanstaart in een onaandoenlijkheid vol uitdrukking. Zij zijn onuitsprekelijk eenzaam; zij zijn tragisch opgesloten in hun afgezonderde eigenschap."

De poppen van Harry van Tusschenbroek hebben niets gemeen met de onnoozele mode-pop in auto's en boudoirs, want zij hebben door hun schepper een ziel gekregen.

In aansluiting met ons artikel over maskers in het vorige „Koloniaal Weekblad", vestigen wij hier gaarne de aandacht onzer lezers op deze buitengewone tentoonstelling, te meer omdat ons, naast het groote verschil, toch zekere overeenkomst in beteekenis trof tusschen deze kunstscheppingen en de *wayang golek* van Java, immers óók poppen in sierlijke gewaden gestoken, zij 't dan niet in zoo rijke verscheidenheid, ieder een speciale persoonlijkheid, dan wel een menschelijke eigenschap weergevend, een ziel dus bezittend, die tot den aanschouwer spreekt, in symbolischen zin. De zoo juiste, altijd fijne en rake uitdrukking van het gelaat, door Harry van Tusschenbroek met de meest verschillende materialen verkregen, weet de Javaan altijd vaardig uit hetzelfde hout te snijden. Het passend gebaar der handen, door den een voorgoed vastgelegd, wordt door den ander met telkens varieerende standen der beweegbare armen verkregen, waarbij ook het wendbaar hoofd een rol speelt. Door de uitdrukking dier poppen-oogen weten, zoowel de Westersche, als de Oostersche kunstenaar, ieder op eigen wijze, wonderen te bereiken; des toeschouwers fantasie gespannen te houden en tot beteekenisvolle droomen te voeren.

Ook Harry van Tusschenbroek ging beweegbare poppen maken. Gouwe schrijft daarover:

„Dat er dan ook trekpoppen ontstonden, was dunkt mij te verwachten, consequent. Bovendien, hoe dichter het verborgen menschelijke hier benaderd wordt, hoe sterker de wensch naar beweging om de levens-spiegeling volkomen te maken — maar ook om een starheid, die verschrikking, obsessie kon worden, door een zweem van het komische (onvermijdelijk effect van het zichtbaar mechanische in het levende) te verzachten. Om meester van het spel te zijn. Toch zal de gewone opvatting van de marionet hier geen maatstaf kunnen wezen."

Dit geldt ook voor de *wayang golek*.

En waar wij met Gouwe droomen van een mogelijke muzikale begeleiding bij de scheppingen van dezen virtuoos-poppenmaker, daar hebben de Javaansche goleks reeds het geluk eene haar passende *gamelan*-muziek rijk te zijn.

Bij de tentoonstelling van „De Bron" heeft iedere pop de precies bij haar passende omgeving, waardoor het geheel een belangstellend bezoek overwaard is.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Associatie van Oost naar West.

Oh, East is East, and West is West,
and never the twain shall meet,
Till Earth and Sky stand presently
at God's great Judgement seat;
But there is neither East nor West,
Border, nor Breed, nor Birth,
When two strong men stand face to face,
tho' they come from the end of earth!
(Barrack Room ballads)

Deze woorden kunnen in de beperkte beteekenis, welke men er aan toekent — naar het inzicht van de *Java-Bode* (26/10, *M.*) tot op zekere hoogte waarheid bevatten, wanneer daarmede bedoeld wordt, dat de Westerling en de Oosterling met hun uiteenloopende mentaliteit niet geheel in elkander kunnen opgaan op het gebied van zeden, gewoonten en gebruiken. Op *cultureel* en *economisch* gebied is associatie tusschen het Westen en het Oosten zeer wel mogelijk, en de Oosterling heeft dan ook begrepen, dat het zijne taak is om zich, ten einde tegenover de economische en cultureele wereld in eene gunstige positie te staan, te brengen op het civilisatie-peil der Westerlingen. De oude *Javaansche* cultuur heeft wel is waar veel aantrekkelijks, toont in haar uitingsvormen veel schoonheidsgevoel en kunstvaardigheid, doch door haar exclusief karakter heeft zij meer historische dan practische waarde; zij is minder geëigend voor het zich toe-eigenen van moderne, universeele cultuurelementen. Dit geldt ook voor de Oostersche cultuur in het algemeen. In de Oostersche landen, welke niet onder Europeesche bevoogding staan, heeft men ingezien, dat men met groote inspanning er naar moet streven om zich de Westersche methodes eigen maken. In *Turkije, Egypte* en *Afghanistan* wordt met grooten ijver gewerkt aan het verwesterschen van de sociale instellingen; men gaat daar zelfs nog verder: men neemt ook de Europeesche zeden en gewoonten grootendeels over. De moderne wereld draagt nu eenmaal een door en door Westersch karakter, weshalve de genoemde landen er op uit zijn om de Europeesche instellingen en methodes zooveel mogelijk over te nemen met het doel hun staatkundige positie te kunnen versterken en beter te kunnen deelnemen aan het internationale leven, dat geheel door het Westen wordt geleid. De Westersche beschaving is door de tijden heen gebleken geschikt te zijn voor eene gestadige geestelijke en materieele expansie. En zoo geldt ook voor den *Javaan* thans de leefregel, dat men — wil men zich in de moderne wereld thuis gevoelen — zich aan de Westersche beschaving moet kunnen aanpassen. Daarom kan hij zich niet ver houden van het medium der *Nederlandsche* beschaving en taal. Het is dan ook een verstandige regeeringspolitiek, dat de Inlanders in hun streven om zich de Nederlandsche beschaving eigen te maken, zooveel mogelijk worden aangemoedigd. Niet in het verbreken van den band met Nederland ligt de toekomst der *Inheemschen*, maar in eerbiediging en behartiging van wederzijdsche belangen en in versterking van het geheel van Nederland en Indië.

De Loc. schrijft over „Het Verre Oosten" (27/10, blz. 51), „Nederland en Zuid-Afrika" (22/10, blz. 17) en „Onze West" (23 en 24/10, blz. 30 en 5), de *Java-Bode* over „De P. I. en de Liga" (23/10) en „Indië en Indo-China" (26/10).

Naar 1930.

Over een belangrijk deel der bevolking van Java hangt *de suggestie:* in 1930 zal eene poging worden aangewend tot vrijmaking van Java van vreemde overheersching. Het *Soer. Hbl.* (25/10, 3de bl. *Z.*) waarschuwt er voor de beteekenis dier suggestie, zooals zij woelt in den geest van vele millioenen lichtgeloovige en critiekloze menschen, niet te onderschatten. Het gaat er mee als met de suggestie van den „tjoelik"; nog niet zoo lang geleden vloog de „tjoelik"-infectie in ongeloofelijk korten tijd rond van Kraksaän, Sitoebondo, Bondowoso, Djember, Loemadjang, Probolinggo en Pasoeroean. Dezer dagen is in *Kediri* een ontdekking gedaan, welke vasten grond geeft voor de reeds lang gekoesterde vermoedens omtrent de *„ziekte van 1930"*: de beweging heeft vertakkingen in andere gewesten en in Midden-Java. Oeroude legenden werken bij de ontwikkeling van allerlei complotten, in bepaalde streken zeer sterk door; de Djojobojavoorspelling wordt telkens pasklaar gemaakt naar de omstandigheden. In normale omstandigheden is de genoemde suggestie zoo ernstig niet; anders is het in tijden als de huidige. Er is, jaren achtereen, eene venijnig-dolle campagne gevoerd tegen het Nederlandsch Gezag. Men heeft dit Gezag gehoond, bespot, en het voorgesteld, alsof de dagen van dit Gezag waren geteld. Aldus wordt eene sfeer geschapen, waarin oude onderstroomingen gemakkelijk kunnen opkomen. Geen verstandig mensch gelooft in Indië aan den opstand onder ir. Soekarno; men krijgt hier nooit revolutie naar Westerschen trant. Het organisatievermogen ontbreekt en fantasie en droom zijn te sterk in de hoofden genesteld. Maar er wordt alleen een sfeer van onrust geschapen, van afkeer jegens ons Gezag, van grove onderschatting daarvan. En dan leeft er onder de goedgeloovige bevolking nog genoeg, dat nu snel opkomt en zijn kans zoekt. Hierop — althans ongeveer — heeft de Gouverneur van West-Java te Bandoeng de Regeering gewezen; in Soerabaja zit echter de kern der „beweging".

Wij verwijzen naar: *De Loc.* (21/10, blz. 10 „Inheemsche periodieken"; 25/10, blz. 22 „Het Regeeringsstandpunt"; blz. 31 „Indonesia Raja"), het *Soer. Hbl.* (17 en 22/10, 3de bl. „De Broek", *Z.*), het *Bat. Nwsbl.* (28/10 „De P. N. I. te Bandoeng" en „te Batavia"), de *Java-Bode* (24/10 „Brieven uit Palembang"; 25/10 „Communistische propaganda" in de desa) en de *Deli Crt* (30/10 „De Regeering en de extremisten", „Ter S.O.K." en „Het Gezag op de ondernemingen").

De dag der Vaderlandsche Club.

Op den 20sten Oct. 1929 had te *Djokja* de eerste algemeene bijeenkomst plaats der „Vaderlandsche Club" (*Soer. Hbl.* 21, 22 en 23/10, 3de bl.). Met uitzondering van Tjilatjap waren van alle kringen vertegenwoordigers aanwezig, die tezamen 6173 stemmen uitbrachten. Art. 4 der ontwerp-statuten — waarvan punt C luidt: „het *voeren van actie* ter verkrijging van medezeggenschap in de vertegenwoordigende lichamen in Ned.-Indië, zoowel als in Nederland" — werd zonder stemming aangenomen. Ten aanzien der verhouding tot *loyale Inheemschen* handhaafde men zich op het standpunt: dat de V.C. eene organisatie alleen van Nederlanders zal zijn. Zelfs werd eene poging gedaan om nog iets zuiverder stelling te nemen en de instelling van *leden van verdienste* uit de Statuten te doen vervallen, welke poging echter 4133 van de 6173 stemmen tegen zich kreeg. Het ging niet om de waardeering van den niet-Europeaan, doch slechts om de zuiverheid der actie. Met 4703 tegen 1470 werd besloten als *donateurs* niet toe te laten „rechtspersoonlijkheid bezittende lichamen". Dit is eene duidelijke uitspraak, dat de V.C. nimmer

contact met het groot-kapitaal als zoodanig wenscht.

Wij vestigen de aandacht op: *De Loc.* (21/10, blz. 3 t/m 8 „Na Jogja"), het *Bat. Nwsbl.* (23/10 „Mr. Fruin en de V.C."; 25/10 „Na Djokja", *R.*), de *Java-Bode* (28/10 „C.S.P. contra V.C.") en het *Soer. Hbl.* (23/10, 3de bl. „Van het Groot-kapitaal", *Z.*; 25/10, 3de bl. „Afscheid H. C. Zentgraaff", wegens vertrek naar Europa).

Deli.

De directeur B.B., de heer Mühlenfeld, werd na zijn oriëntatie-reis over *Sumatra* door het *Bat. Nwsbl.* (28/10) geïnterviewd. Van de kolonisatie, de *landbouw-kolonisatie* (in tegenstelling tot de abeids-kolonisatie van de cultuur-maatschappijen, wat in hoofdzaak neerkomt op de verbeterde huisvesting der koelies) had de heer *M.* gunstige resultaten gezien. Kolonisten regelrecht uit Java zijn er noodig; op den duur zal uit de kolonisatie een reservoir van werkkrachten voor de ondernemingen groeien. In Deli had den heer *M. het gebrek aan talenkennis* getroffen. Zoo kwam het voor, dat de Javanen — verrast door het feit, dat zij door een blanda, i.c. den directeur, in het Javaansch werden aangesproken — neerhurkten! Deli voelt dit euvel zeer goed. Op de geweldige ondernemingen van de H.A.P.M., die 3 pCt. van de wereldproductie aan rubber levert, pakt men de taalkwestie stevig aan. Toch krijgt men den indruk, dat Deli de toestanden *te zakelijk* beschouwt; de verschillende verbeteringen in de arbeidstoestanden en wat dies meer zij, worden *niet door het hart* ingegeven, doch komen slechts uit het verstand voort. Wat *de veiligheid* in Deli betreft, inderdaad vindt men soms bij assistentenwoningen gewapende wachten. Dit kan even goed prikkelend als preventief werken. Althans wordt er een toestand van onrust, van onveiligheid door gesignaleerd. Deli wenscht een sterke uitbreiding van *de politiemacht*. De veldpolitie doet er alles af, maar Deli heeft dan ook bijna evenveel veldpolitie als Oost-Java en meer dan West-Java. Intusschen wordt de noozakelijkheid van eenige uitbreiding der sterkte wel ingezien.

Aandacht verdienen: *De Loc.* (25/10, blz. 17 „Herbebossching in Oost-Java"; 23/10, blz. 29 „De Misdaad"), het *Bat. Nwsbl.* (28 en 29/10 „De vrije emigratie", *R.*), het *Soer. Hbl.* (24/10, 3de bl. „Van het Olie-personeel", *Z.*), de *Deli Crt.* (26 en 28/10 „Deli een duur land"; 29/10 en 1/11 „Deli Mij.-jubileum"; 2/11 „Een Deliaan over Deli", J. S. C. Kasteleijn) en *De Sum. Post* (30/10 „De vrije emigratie"; 2/11 „De toekomst van S. O. K.).

Wat ons ontbreekt.

In de *Java-Bode* (23/10 „Manoeuvre-Nabetrachting") wordt een pleidooi gehouden voor moderniseering van het Leger en o.a. critiek uitgeoefend op het niet aanwezig zijn van stalen helmen, gasmaskers enz. In de *Java-Bode* van 24 Oct. („Wat ons ontbreekt") wordt echter in herinnering gebracht dat in den Volksraad voldoende duidelijk door de Regeering is gezegd, dat *afgezien* is van verdediging tegen een deugdelijk voorbereide en uitgeruste vijandelijke onderneming tegen Java. Slechts tegen „landingsdivisies van kruisereskaders" dient het op Java aanwezige Leger te kunnen optreden. Het zwaartepunt zal verlegd worden naar de Buitengewesten en de bezuiniging — die verkregen wordt doordat slechts dat deel van het Leger, dat bestemd zal kunnen worden om op te treden tegen neutraliteits-schendingen op Java, behoeft te worden uitgerust met hulpwapens enz. — zal te niet gaan door stijging van de kosten voor de verdediging van Tarakan en Balikpapan enz. Ook generaal Cramer heeft het duidelijk gezegd in het „Alg. Hbl.": „De B. V. is tegenwoordig niet meer zoo'n dreigend spook als vroeger. De opzet is nu eenigszins anders, veel beperkter; wij zien geen veroverings-expedities meer tegemoet en spreken daarom bij voorkeur niet langer van verdediging, doch van het *handhaven van de neutraliteit*". En de Regeering: „Men richte zich dus bij het organiseeren der middelen uitsluitend op neven-ondernemingen van belligerenten en dan nog op beperkte schaal".

Het *Soer. Hbl.* (22/10, 3de bl. „Geen voortijdige vrijheid") bespreekt het artikel „Spoorweg- en Autowetgeving" in het „Bat. Nwsbl." (4 en 7/10, Koning); *De Loc.* (22/10, blz. 17) vernam met leedwezen den tegenspoed van de Nederlandsche postvliegtuigen op hun weg naar Indië, doch adviseert „Doorzetten", evenals het *Bat. Nwsbl.* (25/10 „Dat nooit") en de *Java-Bode* (28/10 „De luchtweg naar Indië").

„Is Melaatschheid te genezen?"

De Loc. (24/10, blz. 3) keurt het af dat dr. C. Beyer te Pontianak *op populaire wijze* in de Europeesche Pers (o.a. „Soer. Hbl." 17 en 18/10) het lepra-vraagstuk besprak. Het gevolg van dergelijke „sweeping statements" is *h.i.*: de altijd weer gewekte hoop bij menschen, die aan een der verschrikkelijkste ziekten ter wereld lijden, en de altijd weer volgende teleurstelling, als men ziek *blijft*. Het staat niet vast, dat het op de behandeling aankomt en niet op afzondering; zelfs heeft de vraag of een geneesmethode bestaat op de kwestie van *segregatie* niet den geringsten invloed. Waar de lepra verdwenen is, verdween zij door natuurlijke segregatie. *Ned.-Indië* heeft minstens 75.000 melaatschen, waarvan nog geen 5 pct. in leprozerieën bijeen zijn. Genezing wordt beloofd voor het eerste stadium — maar hoe vindt men alle melaatschen in het eerste stadium, zoo zij vrijelijk zich overal bewegen? Juist *als* er eens een betrouwbare geneesmethode zal gevonden zijn, juist dan zal in Indië gedwongen afzondering of verpleging noodig zijn.

De Loc. vertelt van „Een onderhoud met den heer W. J. Heydeman" (21/10, blz. 1), „Geestelijk Leven en Onderwijs" (blz. 43), „De Westersche Beschaving" (24/10, blz. 3, Dr. Van Holk), „Amerika en Malaria" (blz. 1), het *Soer. Hbl.* van „Groote Werken op Z.-Celebes en Bali" (23/10, 3de bl. ir. Uljee), de *Deli Crt.* van „De Mohawk-expeditie op Borneo" (28/10, 2de bl.).

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

De hormat in de Inlandsche B B.-kringen.

Het periodiek *Timboel* te Solo, van 1 Sept. geeft onder 't hoofd „Hebt ge moed" (gericht tot de lagere Inl. B. B.-ambtenaren) een beschouwing over het, ondanks alle Regeeringscirculaires nog steeds in acht genomen overdreven hormatbetoon (onderdanig eerbiedsbetoon) op Java, uit welke beschouwing wij enkele passages citeeren.

Over de hormat in de Inl. B. B.-kringen — zegt het blad — schijnt zoo langzamerhand meer dan genoeg geschreven en ook genoeg gepraat, onder vrienden en kennissen, op wandelingen, op visites, in vergaderingen en — in den Volksraad. Zelfs personen die tot op zekere hoogte de instandhouding van de hormat toejuichen, hebben er op gewezen dat van de hormat een demoraliseerende invloed kan uitgaan. Wij zouden, om den bureaustijl te gebruiken, kunnen zeggen, deze aangelegenheid is afgehandeld.

Men kan dus zeggen, de tijdgeest heeft al met de hormat afgerekend. Goed en wel, maar de daad laat nog op zich wachten. Zoolang wij elken dag nog djongkokkende en sembah-makende menschen zien, om van ander hormatbetoon te zwijgen en zoolang die hormat velen nog welkom is, kunnen wij niet genoeg op deze aangelegenheid trommelen.

Daarna gaat schrijver uitvoerig na wat eigenlijk het wezen van het hormatsysteem is, gezien zoowel van het standpunt der hoogere als van dat der lagere Inl. ambtenaren, constateert dan dat de Regeering het Hare gedaan heeft door al de uitgevaardige circulaires ter zake, tot heden tevergeefs, en vervolgt dan:

Die circulaires zijn zelfs indirect voor sommige categorieën eene gelegenheid of een middel te meer geworden om op unfaire wijze in een goed blaadje bij hun chefs te geraken.

Hoe we tot die conclusie komen? De superieuren leeren in den regel de lagere ambtenaren het eerst kennen in hun persoon en niet in hun werk. Het kan niet anders, of bij zijn eerste aanmelding maakt de ondergeschikte een indruk door zijn persoon, hetzij gunstig of ongunstig. Die eerste indruk vormt den grondslag voor de verdere beoordeeling. Andere factoren kunnen achteraf den eersten indruk min of meer vervagen, maar wegvlakken in zijn geheel is onmogelijk. Het is dus zaak een sterken en zoo gunstig mogelijken eersten indruk te maken. De hoogere ambtenaar die beweert dat hij zijn mindere beoordeelt enkel en allen naar zijn werk, jokt. In een al te nederige houding van een Patih zou b.v. aanleiding kunnen worden gevonden om hem, zoo niet van de benoeming tot Regent uit te sluiten, dan toch daartoe een geringere kans te geven; dit los van de andere vereischten voor dit ambt.

Is het dan wonder dat de „nog geen engel zijnde" Inl. B. B.-ambtenaar alle middelen aanwendt om een sterken en gunstigen indruk te maken op zijn superieuren? Men grijpt dan veelal naar het gemakkelijkste middel en dat is een overdreven hormatbetoon, waarmee je een gewoon mensch zoo heerlijk kunt inpakken.

Feitelijk — zegt schrijver op een verdere plaats — is de situatie aldus: We hebben ambtenaren, zoo hoogere als lagere, die niet meer van een dergelijk hormat-systeem willen weten en anderen die er niet buiten schijnen te kunnen. De Regeering staat boven beide groepen, maar heeft, blijkens haar ciculaires, den wensch om de hormat te zien afschaffen.

De zaak wordt dus ingewikkeld. De ambtenaren zijn gerecruteerd uit groepen van diverse pluimage, zoowel wat betreft ontwikkeling als afkomst; we vinden menschen van de kwartjes-school, 2e Inl. school, H. I. S., Mulo etc. etc. en dan nog lieden die maar ten deele een of andere school hebben doorloopen en wat aangaat het onderscheid in afkomst, de Pati's, de Mas', de Radins enz. tot den echten hoogen adel toe, tot de menschen die zich wel willen vervaardigen geboren te worden. Met deze laatste onderscheiding valt in het B. B. terdege rekening te houden.

Sommige groepen doen alles om dit onderscheid, hoe dan ook, duidelijk te laten uitkomen. M.a.w. willen ze zooveel mogelijk waarde aan den adel bijzetten, inplaats dat deze adellijken zelf toonen wat hun adel werkelijk wáàrd is.

Hoe zal het prestige van het Inl. Bestaur beïnvloed

worden door de afschaffing van de hormat? Zal alles goed blijven marcheeren, zullen de belastinggelden wel binnen komen, zal de bevolking niet uit den band springen, opstandig worden, of ten minste minder lijdzaam ...?

Al die benepen vragen vallen weg als men de kwestie beschouwt van een hoog *moreel* standpunt. Dan is het onmiddellijk duidelijk, hoe slecht het is een mensch te laten hurken en kruipen voor een medemensch, hem willoos te laten bukken voor een ander, omdat hem een mindere plaats in de maatschappij is toebedeeld. Menschelijke plicht leert, dat het betaamt den man op nederige plaats niet nog opzettelijk te vernederen. Dat is de plicht terwille van den mensch zelf en van het nageslacht. Als de *ware* humaniteit betracht wordt, zal het bestuur toch wel marcheeren. Alles wat uit een oogpunt van menschelijkheid van belang is, moet een goed bestuur, óók ter wille van zichzelf, in acht nemen.

Door die warreling van tegenstrijdigheden hoopt de Regeering een weg te vinden om de hormat af te schaffen, maar liefst zonder schokken of stooten; door middel van circulaires. Erg best lukt het tot nu toe niet. Het resultaat is vooralsnog zoo goed als nihil. Men kan het feit dat er thans toch al wel minder wordt gedjongkokt en gesembaht, wel een gevolg noemen van die circulaires, maar dan heeft men het mis. Trouwens, hoe ware dat te rijmen met de vele „herinneringen" der Regeering aan het eerst terzake verschenen rondschrijven, omdat daar niet de hand aan werd gehouden? Bij eenig werkelijk besef van de beteekenis dier hormat-circulaires onder de Inl. ambtenaren, zouden die herhaalde aanmaningen achterwege kunnen zijn gebleven.

Het tempo der verdwijning van de hormat is niet op alle plaatsen even snel. In Soerabaja b.v. ziet men bijna nooit meer iemand bij het tegenkomen van zijn meerdere direct gaan hurken.

Elders, in dezelfde bestuursafdeeling echter, acht de Inl. ambtenaar het maar beter om voor de woning van zijn meerdere even uit zijn vehikel te stappen en

een eindje te loopen. Wat is de oorzaak? Een verschil van publieke moraal. Het Soerabajasche publiek verfoeit een slaafsche houding tegenover meerderen en gedwongen door dien publieken afkeer, neemt de mindere de verouderde hormat niet meer in acht. Goddank! Men mag den Hemel werkelijk wel op z'n bloote knieën danken dat die publieke afkeer den angst der lagere ambtenaren overwint. Het is dus het Soerabajasche *publiek* — het kampongvolk inbegrepen — dat, indirect, den lageren ambtenaar gedwongen heeft een mannelijker houding tegenover zijn meerderen aan te nemen. En dat terwijl *hij* het volk een *voorbeeld* diende te geven en niet te wachten op den drang der omgeving, van de menschen die hij moet leiden en besturen! Bovendien, zoodra de publieke controle door de een of andere omstandigheid ontbreekt, begint dan het oude liedje weer... het liedje dat hij in het licht der openbaarheid niet meer durft te zingen, bevreesd als hij is voor een ironisch bisgeroep uit het publiek. De oude hormatrestanten blijven dus heerschen in donkere hoeken, waar het spotzieke oog van het stadsvolk ontbreekt.

Maar toch heb ik hoop — zoo eindigt schrijver — dat de lagere ambtenaren, nu eigenlijk een ieder de oude hormat in principe, zij het al dan niet schoorvoetend, loslaat, hun *daad* zullen verrichten, de daad van de hormat *niet* in acht te nemen. Weg met djongkok, sembah enz.! Er zijn genoeg andere, meer menschwaardige eerbiedsuitingen.

Of wil men wachten op nog meerdere pressie, uitgeoefend door het publiek? Wil men voortgaan tot iedereen gruwt en spuwt van een dergelijke houding?

Ik geloof dat de tijd gekomen is om den lageren ambtenaar deze vraag te stellen: „As-tu du coeur?" — „Hebt ge moed?"

Ik hoop dat het antwoord in de *daad* zal liggen opgesloten en dat het ten spoedigste zal gegeven worden.

Het ambt van „Chineesch Officier".

Blijkens de door den heer Tan Thwan Djin (wd. Luitenant der Chin. alhier) verspreide circulaires — zegt het Mal.-Chin. blad Pewarta Soerabaja van 10 Sept. — waarin de meening van het Chineesche publiek gevraagd wordt over een mogelijke benoeming van een Majoor der Chineezen, is die heer overtuigd dat wanneer het Chineesche publiek voor dat ambt iemand candidaat stelt, zijn benoeming zeker volgen zal. Maar dat betwijfelen we, want de regeering heeft, alvorens dat ambt af te schaffen, vroeger de meening van het Chineesche publiek gevraagd. En de Chineesche ingezetenen vonden toen dat het Chineesche officierschap geen nut had en ook geen nut kan hebben. Niet dat er geen Chineezen zijn die voor hun langenooten nuttig kunnen zijn maar de positie der officieren is zoo, dat de Chineezen daarin geen nut zien. De regeering benoemt een Majoor onder den titel van „Hoofd der Chineesche natie". Als hoofd der natie behoort zoo'n Majoor bevoegdheden en rechten te hebben. Maar die bevoegdheden en rechten krijgt hij niet; hij krijgt alleen den naam van dat ambt. Een hoofd der natie moet zijn landgenooten kunnen helpen en beschermen. Maar daar is een Chineesch hoofd wegens gebrek aan bevoegdheden niet toe in staat. Zoolang de voorwaarden voor de benoeming van een Majoor niet gewijzigd zijn, acht men het ook niet noodig dat er weer een benoemd wordt. In vele opzichten roepen de Chineesche ingezetenen van deze stad liever de bemiddeling in van de vereenigingsleiders, die meer voor hun landgenooten voelen dan al die Majoors. Neen, het voorstel van den heer Tan Thwan Djin zal de instemming van het Chineesche publiek niet hebben.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke geregeld in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's-Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Ind.

Het nummer van 19 Oct. No. 16 opent met een waardeerend artikel over den zestigjarigen G. J. Zuyderhoff, die 37 jaren in Indië in de cultures heeft doorgebracht. — Storm en drang is een artikel over de meeldauwbestrijding door het Bjorklundapparaat (Bjorklund was landbouwkundige aan het proefstation te Malang). — Het probleem van vulcanisatie van rubber zonder zwavel (een uitvinding 14 jaren geleden uitgevonden door den Russischen geleerde Ostromisslensky). — Vervolg van: Beschrijving van Orchideeën, die in N.-I. gekweekt kunnen worden, door P. M. W. Dakkus. — De „Bjorklund" in actie op Boenisarie (een zeer geslaagde proefneming op 17 Oct., zie boven).

De Banner.

No. 42 van 17 Oct.: Indische reisbrieven no. XXII, door D. S. M. — No. 3 van Zondagsrust in Ned.-Indië, door dr. C. Mak. — No. III van Iets over krankzinnigenverpleging.

Club Kroniek.

Oct.-nr. Indische soosherinneringen (het muurtje), door E. van Lidth de Jeude.

Economisch-Statistische Berichten.

Mr. D. J. Hulshoff Poll behandelt: De Indische exportcultures in de laatste jaren. De uitvoer van ondernemingsproducten bedroeg in 1928: 3.429.021 (ton van 1000 K.G.) en van 1.710.749 ton van bevolkingsproducten. De stijging houdt regelmatig aan en is het gevolg van de sinds jaren door de Ned.-Ind. overheid in het werk gestelde pogingen om de bevolking te brengen tot meerdere teelt van handelsgewassen, welke meer winst afwerpen, dan producten die voor inheemsche consumptie bestemd zijn. — De Indische middelen over Augustus.

In- en Uitvoer.

No. 47 van 25 Nov.: De positie van de Java-suiker, 31 Oct. van 1927, 1928 en 1929, door dr. H. C. Prinsen Geerligs.

De Indische Boerderij.

In no. 7 van 20 Sept.: Tuinbouw, door J. J. Ochse. De oppervlakte van de erven op Java en Madoera bedroeg volgens het Cent. Kantoor v. d. Statistiek op eind 1924 1,5 millioen bouw. Deze oppervlakte is berekend uit het aantal huizen der inlandsche bevolking, die eind 1924 pl.m. 35,5 millioen zielen bedroeg. Dit cijfer gedeeld door een aantal menschen per huis van 4,6, geeft ongeveer 7,7 millioen huizen. De gemiddelde erfoppervlakte werd vastgesteld op ⅕ bouw per woning. — C. van Woerden vervolgt zijn artikel: De Tuinbouw-Tentoonstelling te Soekaboemi. — De Etawageit, door dr. J. Meerkens. — De geitenfokkerij, door denzelfden schrijver.

De Indische Mercuur

No. 48 van 27 Nov.: Over de groene luis van liberiakoffie in Suriname, door dr. A. Reyne (de waarnemingen werden gedaan in de jaren 1921—1924, toen schrijver insektkundige was aan het landbouwproefstation in Suriname). — De markt voor enkele exportproducten te Bandjarmassin gedurende 1928. — Het jaarmarktwezen in N.-I. (lezing van A. E. Simon Thomas te Soerabaja). — Technisch overzicht der Suikerindustrie: Een vergelijking van de molenstations in Java, Hawaï en Cuba. Het toenemend verbruik van melasse. Notities over alcohol.

De Indische Post.

No. 43 van 26 Oct: Indië en de Volkenbond. — De groote tragiek. Bij het heengaan van mr. K. F. Creutzberg, Vice-President van den Raad van Indië, door J. B. R. — Schetsen van den Landraad.

De Indische Verlofganger

No. 17 van 29 Nov.: De Willemskerk te Batavia, door S. Kalff. — Reisindrukken van een „verlofganger uit Nederland" naar Indië.

De Ingenieur.

Ir. H. van Hettinga Tromp schrijft in no. 47 van 23 Nov.: De wetenschappelijke beteekenis der petroleumvondsten in Suriname. De conclusie is: a. de petroleumvondsten van Nw. Nickerie wijzen naar alle waarschijnlijkheid op een uitsijpeling van aardolie uit diepere lagen, daar het zeer onwaarschijnlijk is, dat deze olie in de oppervlaktelagen zou ontstaan zijn. b. Het gehalte aan vette olie van een der monsters is een toevallige verontreiniging der uitgesijpelde olie door vermoedelijk algenvet, in de alluviale lagen gevormd. c. De lagen, waarin petroleum van Nw. Nickerie ontstaan is, zijn van vermoedelijk tertiairen ouderdom; of deze al of niet geplooid zijn en of zij gelijken op de petroleumlagen in Trinidad of Venezuela kan alleen een diepbooronderzoek, eventueel gecombineerd met een geophysisch onderzoek, uitmaken. d. De dieptelagen zullen waarschijnlijk hun grootste dikte bereiken in het gebied van den Corantijnmond. e. Een diepboring thans op een der plaatsen, waar oliesporen gevonden zijn, of elders in het kustgebied van Suriname, aan te zetten, met het uitsluitend doel, om economisch winbare petroleumlagen op te sporen, moet uit hoofde van de daaraan verbonden groote geldelijke risico's ten sterkste worden ontraden. f. Een nader wetenschappelijk onderzoek naar den oorsprong der Surinaamsche petroleumvondsten zou voor de verklaring van het ontstaan van petroleum van groote waarde kunnen zijn.

Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde.

De in no. 42 van dit weekblad genoemde ongemotiveerde critiek van prof. dr. Sleeswijk op de melaatscheninrichting Groot-Chatillon, naar aanleiding van dr. Lampe's artikel in het Ned. tijdschrift voor geneeskunde van 19 Oct. no. 42 lokt tot weerlegging van een artikel van prof. Sleeswijk uit in no. 46 van dit tijdschrift van 16 Nov. onder den titel: De Gouvernementsinrichting Groot Chatillon, voor de verpleging van melaatschen in Suriname.

Prof. Sleeswijk toont door cijfers van dr. Lampe verkregen aan, dat de verpleging duur is en beveelt uitbesteding der zieken in particuliere leproserieën aan, waarvan een besparing van ruim *f* 9000 kan worden verkregen.

Nieuw Nederland.

In het 2de nummer (Nov.) schrijft dr. Th. Lens een artikel: Een nieuw Nederland. Overbevolking, niet bij de vleeschpotten neerzitten. Aanpakken en koloniseeren. Van de door het hoofdbestuur benoemde commissie tot bestudeering van verschillende, bij het verbond ingekomen plannen, wordt een verslag afgedrukt. De commissie bestond uit: het oud-hoofd van den landbouwvoorlichtingsdienst in Suriname J. A. Lims, L. D. Semmelink, ontginner te Nieuw-Lande, Drenthe en W. M. Hartman als Secr. Het plan Liems werd met algemeene stemmen gekozen. Hij noemt dit: plan voor een proefkolonisatie van Hollandsche Boeren in Suriname.

De Opbouw.

In no. 7 behandelt Chr. P. van Wijngaarden de Vaderlandsche Club, waarvan de constitueerende vergadering op 20 Oct. te Djocja plaats had met 33 kringen.

De Periscoop.

In no. 261 van 26 Oct. een artikel: Rubber, door L. In no. 262 van 2 Nov. het slot. Vermeld wordt de ontdekking van bolletreemelk (balata) door den heer A. Wildeboer. (Deze aan de vergetelheid ontrukte ontdekking werd uitvoerig behandeld in: De Balata-Industrie in Suriname, door F. Oudschans Dentz, 1909, Hfd. I.).

Politiek Economisch Weekblad.

No. 9 van 27 Nov.: Het ambt van Koloniaal bestuurder (in verband met het ambt van Gouverneur van Curaçao). — Europeesche cultuurondernemingen, door prof. mr. J. de Louter.

Spoor- en Tramwegen.

No. II van 26 Nov.: Het Meetrijtuig der Nederlandsche-Indische Staatsspoorwegen, door ir. P. de Gruyter.

De West-Indische Gids.

In het Novembernummer: De mogelijke opleving van Suriname, door Tj. Pyttersen (vervolg). — Geschiedenis van de Nederlandsche Bovenwindsche

Eilanden in de 18de eeuw, door prof. dr. L. Knappert. De schrijver vervolgt het nimmer voortgezette werk van J. H. Hamelberg, die in 1702 eindigde en behandelt dan de jaren 1698—1709.

Wetenschappelijke Mededeelingen (Dienst van den Mijnbouw in N.I.)

No. 12. De koraalriffen der Duizend-eilanden (Javazee) door J. H. F. Umbgrove.

BOEKENSCHOUW.

Leerboekje voor de Indische Geschiedenis ten dienste van het Christelijk Onderwijs in Ned.-Indië, door P. Lok en W. Schmidt, Versluys, *f* 0.95.

De uitbreiding van het Westersch Onderwijs in N.-I. sedert 1900, 2 stukken en het leerlingenverloop en de bestemming der abiturienten bij de instelling van Westersch Onderwijs in N.-I., 2 stukken, beide Publicaties van de Hollandsch-Inlandsche onderwijscommissie, Archipeldrukkerij, Buitenzorg.

Maleisch leesboek, door H. N. van der Tuuk, 9de druk, Nyhoff, *f* 1.—.

Le domaine colonial français, suivi d'un aperçu général sur les colonies étrangères. Historie, Industrie, Landbouw, Zeden, leven, gewoonten, schoone kunsten, 1ste deel. Rijk verlucht. Ook de Antillen en Fransch Guyana en Suriname worden behandeld.

A Javanese period in Sumatran history, door dr. F. W. Stutterheim, Soerakarta, „De Bliksem".

Tjandi Bara-Boedoer, door dr. W. Stutterheim, Naam, Vorm, Beteekenis, geïll., Kolff & Co.

Overzicht, Statistisch, der behandelde zieken van de koloniale troepen (Oost- en West-Indië en koloniale Reserve), Nyhoff, *f* 1.—.

Vijf maanden in het Oerwoud, door W. Ahlbrinck C.ss.R., Drukkerij E. de Bont, Rotterdam, *f* 1.90.

De Wereld in Beeld, Serie I. Onze Overzeesche Gewesten, door ir. L. J. M. Feber. Uitgave N.V. Zeepfabrieken „Het Anker", v.h. Gebr. Dobbelmann, Nijmegen, Drukkerij de Spaarnestad.

Indische Bouwkalender voor 1930, door J. G. van Gendt Jr. Voor Indië bewerkt door G. J. Tak, bij L. J. Veen, *f* 3.75.

Inleiding tot de studie van het Oud-Javaansch, door J. Kats, Boekhandel Visser, Amersfoort, *f* 3.50.

Adat Radja Rajamelaloe. Naar drie Londensche handschriften met steun van de Adatrechtstichting uitgegeven, door dr. Ph. S. van Ronkel, Brill, *f* 3.25.

De beteekenis van het christelijk gezinsleven voor de toekomst van Ned.-Indië, door Mr. H. Schaapvelt, J. J. Romen en Zn., Roermond.

Bezinning en richting over de verhouding Indië-Nederland, door D. Crommelin. N.V. Alg. Boekh. v. In- en Uitw. Zending, den Haag.

BOEKAANKONDIGING.

Bij de N.V. Sijthoff's Uitgeversmaatschappij, Leiden, is verschenen „Waterland", Schetsen uit de koloniale en maritieme geschiedenis van het Ned. Volk, door H. van Malsen, met een voorrede van Prof. Dr. P. J. Blok, geïllustreerd naar historische prenten en portretten en naar teekeningen van den schrijver.

Blijkens het voorwoord van den S. is deze bundel toegewijd aan een achttiende-eeuwschen correspondent van de Kennemer hofstede Beeckesteyn, den Gouv.-Gen. G. W. baron v. Imhoff, wiens beteekenis geschetst wordt naar gegevens aan tot nog toe niet gebruikte briefwisseling met zijn neef den Adv. Fiskaal ter Admiraliteit te Amsterdam, mr. Jacob Boreel Janszn.

Eenige andere opstellen betreffen een achterneef van v. Imhoff, den zeeofficier Salomon Dedel en den Gouverneur v. d. West, Paul v. d. Veen (1696—1706), zoomede de geschiedenis van dat gebiedsdeel in dien tijd.

Waar de gegevens voor dit werk ten deele verzameld zijn uit het particulier archief van den hr. Jhr. Mr. J. W. G. Boreel v. Hogelanden, spreekt het van zelf dat belangstellenden er bizonderheden in zullen aantreffen welke hun niet bekend waren en in 't algemeen hunne kennis van personen en toestanden uit dien tijd zullen vermeerderd zien.

Wij ontvingen van den uitgever Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage afl. 20 (Nw.-serie afl. 5, October 1929) van de *Encyclopaedie van Nederl.-Indië*.

Om gezondheidsredenen heeft Prof. Spat eenigen tijd geleden het redacteurschap van de Encyclopaedie neergelegd. De uitgever vond Prof. Stibbe, kort na zijn terugkeer uit Indië bereid de hoofdleiding weder op zich te nemen en mede dank zij zijn toedoen, is nu ook een redacteur te Batavia werkzaam. Diens naam verschijnt thans voor het eerst op den omslag. Deze nieuwe redacteur is Dr. J. Stroomberg, hoofd der afdeeling Handel van het Departement van L. N. en H. in N.-I.

Zoo worden moeiten noch kosten gespaard om de *Encyclopaedie van Nederl. Oost-Indië* op de hoogte van den tijd te doen blijven.

De firma E. J. Brill heeft den wensch te kennen gegeven niet meer als mede-uitgever op te treden.

Bij J. B. Wolters, Groningen—Den Haag, is verschenen onder den verzamelnaam Vreemde landen en landstreken: Sociale Geographie van Afrika, door J. Brummelkamp, Leeraar a.d. 3e H.B.S. met 3-jarigen cursus te Amsterdam. I. Noord-Afrika. De inhoud van dit deel, met schetskaarten en zeer geslaagde foto's, bevat deze hoofdverdeeling: De Atlaslanden, Tunis, Algerije, Marokko, de Sahara en Egypte.

De S. duidt in zijn voorbericht de door hem behandelde sociale geografie aan als: de mensch in zijn verschillende maatschappij-vormen. Dit is zijn hoofddoel waarin hij, met het oog op hoofd-aktecandidaten en studeerenden in dezen tak van wetenschap, geslaagd is door heldere en overzichtelijke behandeling der stof. Mede in aanmerking genomen den geringen prijs, zal dit studieboek ongetwijfeld een ruim debiet ten deel vallen.

Suriname.

In ons nummer van 21 November deelden wij mede, dat de Amerikaansche regeering vergunning heeft gevraagd om Suriname te doen bezoeken door zes groote vliegtuigen, die een proefvlucht zullen ondernemen van New York naar Buenos Ayres, waarbij Suriname een van de stopplaatsen zou zijn. Begin 1930 hoopt men een geregelden dienst met Fokker-vliegtuigen, plaats biedend voor 20—30 personen, te openen.

De West van 1 Nov. schrijft nu:

„Hoewel nog geen nader bericht ontvangen is van het tijdstip waarop de eerste vliegboot hier verwacht kan worden, zijn per s.s. Viborg voor rekening van de N. Y. R. B. A.-lijn vaten gasoline en smeerolie aangevoerd, bestemd voor de Conmodore vliegtuigen. Zij zullen dus nu wel niet lang meer op zich laten wachten."

* * *

De Telegraaf van 27 Nov., 2e Av.blad, geeft het portret van Luitenant van Onlangs, wiens plannen een vliegtocht naar West-Indië te ondernemen, nog afstuiten op de moeilijkheid het toestel te verzekeren:

* * *

De West van 22 Oct. schrijft:

„De inwijding van den boortoren op Waterloo (in Nickerie) heeft onlangs met zekere plechtigheid plaats gehad. Verschillende genoodigden van Nickerie woonden de inwijding bij. De districtscommissaris hield een korte toespraak, waarin hij hulde bracht aan het personeel van de Surin. Oil Cy. voor de vlugge en nette wijze waarop het werk verricht was. Hij sprak de hoop uit, dat de boring een succes zou blijken te zijn.

Wat dit laatste betreft, zal het geduld nog eenigen tijd op de proef worden gesteld. Men was eenige dagen geleden gevorderd tot een diepte van ruim veertig meter. De tot dusver verkregen aanwijzingen worden gunstig geacht. De resultaten van de boring worden telkens overgeseind naar Europa, waar deskundigen uit de verte aldus den gang van zaken kunnen volgen."

* * *

Wij lezen in „*De West*" van 29 Oct.:

„Ten Gouvernementshuize logeert voor enkele dagen een hooge gast: Zijne Excellentie Prof. Mr. Dr. A. van Gijn, minister van Staat, oud-minister van Financiën en oud-lid der Tweede Kamer, die met zijne echtgenoote een vacantiereis maakt door West-Indië.

De kolonie is den heer Van Gijn dank verschuldigd. Het is waarschijnlijk, dat de vragen, die hij als Kamerlid aan den Minister stelde, den doorslag hebben gegeven tot opheffing van het verbod van zilveruitvoer uit Suriname. Heel toevallig komt de heer Van Gijn hier op het oogenblik dat wij midden in de crisis zitten, door de opheffing van dit verbod veroorzaakt.

Het spreekt van zelf, dat wij den heer Van Gijn verzocht hebben ons een onderhoud in verband met die crisis toe te staan. Zijne Excellentie meende echter — waar hij op zijn doorreis naar Trinidad uiteraard slechts vluchtig hier vertoeft — niet over voldoende gegevens te beschikken om over zulk een ingewikkeld vraagstuk (dat overigens zijn aandacht heeft) te oordeelen of advies te geven...

De heer Van Gijn was lid van de zoogenaamde Commissie-Bos, welke in 1911 werd benoemd om rapport uit te brengen over den economischen en financieelen toestand van Suriname. Hij heeft later bij meerdere gelegenheden blijk gegeven van zijn voortdurende belangstelling in dit gewest.

Mr. Van Gijn heeft Marienburg, Sorgvliet en Loading Station bezocht."

* * *

Omtrent de geldcrisis in Suriname schrijft „*De West*" van 29 Oct.:

De opheffing van het verbod van zilveruitvoer heeft tot een ernstige crisis geleid, waarvan de handel thans de dupe is. Na de opheffing van bedoeld verbod, handhaafde de Bank aanvankelijk haar hoog agio, met het gevolg, dat onmiddellijk zilver wegvloeide voor betalingen in het buitenland. Op verzoek van het gouvernement werden van regeeringswege stappen genomen om te zorgen voor nieuwen aanvoer van zilver. De eerste twee ton zilver is hier Zaterdag per s.s. Cottica uit Nederland aangekomen.

Woensdag j.l. verlaagde de Bank haar koersen, die nu op Amsterdam inkoop 100 en verkoop 101 bedragen. Doch vanaf dat tijdstip heeft de Bank den verkoop van wissels op het buitenland gestaakt, omdat — naar de directie mededeelde — zij geen dekking heeft voor die wissels in het buitenland. Haar verkoop van wissels is dus praktisch beperkt tot het bedrag dat haar aan wissels van het buitenland te koop wordt geboden.

Voor zoover de handel remises heeft te doen naar Nederland of Engeland, kan men zich — zij het gebrekkig — behelpen door postwissels te verzenden. Naar de Vereenigde Staten van Amerika worden echter geen postwissels aangenomen, zoodat de handel thans niet in staat is via de Bank te remitteeren aan Amerikaansche leveranciers. Welk een inconvenient dit oplevert behoeft niet gezegd.

Het ontbreken van dekking bij de hoofddirectie der Bank te Amsterdam zou een gevolg zijn van het feit dat de Nederlandsche regeering, die tot dusverre het subsidie aan de kolonie ter beschikking stelde van de Surinaamsche Bank in Nederland, thans dit geld heeft gereserveerd voor uitzending van zilver naar Suriname. De verzending van de twee ton zilver, welke dezer dagen hier aankwamen, schijnt al voldoende te zijn geweest om de bank te berooven van de noodige dekking.

Het is te hopen, dat men spoedig — met handhaving van de vrijheid van zilveruitvoer — een weg zal vinden uit deze impasse.

* * *

Aan het slot van een onderhoud dat „*De Telegraaf*" van 27 November met Mr. Schoch, den hoofddirecteur van de Surinaamsche Bank te Amsterdam, had, zeide deze:

„Dat echter de handel door deze tijdelijke moeilijkheden in een onmogelijke impasse zou zijn geraakt is overdreven, al moest hij toegeven dat de opheffing van het zilveruitvoerverbod voor Suriname een niet gelukkig besluit is geweest."

* * *

Prof. Sleeswijk was zoo vriendelijk ons een overdruk te zenden van zijn artikel „*De Gouvernementsinrichting Groot Chatillon, voor de verpleging van melaatschen in Suriname*". („Nederl. Tijdschr. voor Geneeskunde", 1929, no. 46). Hierin komt de schrijver op tegen het artikel van Dr. Lampe, waarover wij in ons nummer van 14 November schreven.

Hij voert bewijzen aan voor hetgeen hij in zijn Telegraaf-artikel over de verpleging op Groot Chatillon had geschreven, opmerkingen welke hij on-

middellijk na het bezoek had opgeteekend. Het bezoek heeft plaats gehad onder geleide van den toenmaligen Geneesk. Inspecteur J. de Ruyter en van mej. Moeliker, de directrice der inrichting, die beiden tegenover hem hun overkropt gemoed hebben gelucht.

Prof. Sleeswijk heeft voorts op grond van cijfers van Dr. Lampe aangetoond, dat het voor het Gouvernement een besparing zou geven van ruim *f* 9000.— wanneer de gouvernementsinrichting werd opgeheven en de patienten werden uitbesteed in particuliere leproserieën. Naar onze meening zou deze uitbesteding op godsdienstige bezwaren stuiten. Het gouvernement zou Hindoes en Mahomedanen niet tegen hun wensch in particuliere gestichten kunnen onderbrengen.

* * *

Bij de Missie in Suriname volgt in den laatsten tijd het eene jubileum op het andere. Nu was aan de beurt het gouden jubileum van Pater van Esch. *„De Surinamer"* van 17 October schrijft over den jubilaris:

Pater Van Esch behoort tot de geestelijken der welhaast verdwenen „oude garde", die in den nobelen zin van het woord populair zijn. Gedurende de 38 jaren van zijn verblijf in Suriname heeft hij zich, mede dank de gemoedelijke verhoudingen van eertijds, in alle kringen vrienden weten te verwerven, zoodat het bij de receptie een komen en gaan was, onophoudelijk, van de meest uiteenloopende menschen en groepen. Een schat van bloemen, van de meest verscheiden herkomst, werd aangedragen en vulde weldra alle beschikbare plaatsen van de receptiezaal.

Dan volgt in het blad de uitvoerige beschrijving van de plechtigheden in de Kathedraal.

Ondanks zijn leeftijd en gezondheidstoestand doorstond de jubilaris de vermoeienissen tot het laatst uitstekend.

* * *

Blijkens mededeeling van de Amerikaansche postadministratie kan correspondentie voor Suriname worden overgebracht met de wekelijksche luchtverbinding New York—Paramaribo. De overtochtduur van Nederland naar Suriname bedraagt bij gebruikmaking van bedoelden luchtdienst ongeveer 13 dagen.

Het luchtrecht voor Suriname bedraagt, evenals voor Curaçao, 50 cent per briefkaart en 50 cent per 5 gram voor de overige stukken.

Curaçao.

De overval op 8 Juni l.l.

Onze lezers zullen ongetwijfeld elders hebben kennis genomen van het eerste deel van het verslag der commissie-Hoorweg-Bennewitz, vermeldende de geschiedenis van het gebeurde, opgebouwd uit getuigenverklaringen. De minister heeft daaraan in de Memorie van Antwoord op Hoofdstuk XI een en ander toegevoegd. Fijntjes merkt de minister op, dat de gestelde vragen en gemaakte opmerkingen behalve in dat verslag, haar beantwoording vinden in het ontslag, aan den Gouverneur gegeven en de ontheffing van den garnizoenscommandant en de beide luitenants van hun detacheering.

Wij willen er niet veel meer van zeggen. Zien wij goed, dan ligt het zwaartepunt van de verwijten in gebrek aan beleid, dat voorbarig leidde tot de beslissing eener algeheele capitulatie. Na die beslissing is om zoo te zeggen van alle kanten hulp aangeboden, die telkens weer geweigerd werd. Men behoeft niet theatraal aangelegd te zijn, om onder het lezen v. het relaas der commissie een machtelooze woede te voelen opkomen over de verspeelde kansen om Nederland voor zoo groote schande te vrijwaren.

Den tegenwoordigen minister van Koloniën kan men slechts dank weten voor de uitvoerige inlichtingen, die thans verstrekt zijn.

Volgens een bericht in de *Amigoe* zou de commissie-Hoorweg-Bennewitz 21 November l.l. naar Nederland zijn teruggekeerd.

Politie.

De *Amigoe* deelt mee, dat begin November uit Nederland naar Curaçao zou zijn vertrokken luitenant Wilschut, bestemd voor de militaire politie.

De Curaçaosche Courant.

Wij vreezen werkelijk, dat het mis gaat met dit zoo degelijke blad, dat blijkbaar aan zijn semi-officieel karakter verplicht is, eenige kieskeurigheid in acht te nemen bij het uitzoeken en aanvaarden van mededeelingen, die waardig zijn naast de officieele berichten van het gouvernement geplaatst te worden.

Wat dunkt U van den raad, om, als ge geen geluk hebt, uw horoscoop te laten trekken door een bekwaam astroloog met Engelschen naam in Den Haag? Van artikelen van dezen aard: „Asyl voor millionairs", „Landloopers, die dichters zijn", „Hoe Jonathan Swift een bed kreeg?"

Maar de kroon spant een Engelsche en in slecht Nederlandsch vertaalde advertentie van Professor Jacob H. Clarke, die in het „Huis New York" nog wel op de tweede verdieping Breedestr. 6 het kantoor heeft van „De Nieuwe Olie Maatschappij van Sint Martin Nederlandsche Antillen" en aan „alle rassen" „gelegenheid" aanbiedt. Heel duidelijk is het niet. Men oordeele: „Leeningen worden vrijelijk aangenomen om in aandeelen in de Clark & Clark Petroleum Company te worden veranderd zoodra de Maatschappij ingeschreven is." „Alle toerustingen zullen spoedig op de exploitatie-gronden op Sint Martin zijn. De werkzaamheden zullen spoedig aangevangen worden. Leeningen ten bedrage van 5 dollar per leening zullen slechts voor drie maanden worden aangenomen. Daarna zal er een verhooging der waarde zijn. Treedt heden binnen en schaf u inlichtingen aan."

De professor is wel vriendelijk. Wie niet kan binnentreden en zich inlichtingen aanschaffen, mag (sic!) gelden per aangeteekend schrijven of banknoten zenden. Want . . . „Groote rijkdommen wachten op allen. Doe het nu of nooit".

De haan en de naam!

Wij hebben eenige malen een kort berichtje opgenomen over de in den Kolonialen Raad ter sprake gekomen opbrenging van een burger, die een overtreding van lichten aard had begaan (zijn haan had op den openbaren weg geloopen) en tengevolge van zijn weigering om zijn naam op te geven, aangehouden was. Een half jaar heeft het bestuur gewacht met den raad de gevraagde inlichtingen te geven. Nu zij gekomen zijn, kunnen wij, afgaande op de stukken, niet anders zeggen dan dat zij zeer bevredigend zijn. De politieagent, wiens handelingen veroordeeld zijn door het groote publiek, den Kolonialen Raad inbegrepen, schijnt zich juist gedragen te hebben. Wij zouden de fout hierin willen zoeken, dat Curaçao te weinig een werkelijke politie gewend is.

Aruba.

Bij gouverneursbeschikking van 15 October 1929 is bepaald, dat op den volgenden dag de opdracht van politiedienst op Curaçao aan de troepen op Aruba zou ingaan.

Postzegels.

Bij besluit van 4 Juli 1929 waren luchtpostzegels van *f* 0.50, *f* 1.— en *f* 2.— ingesteld. 17 October l.l. zijn deze buiten gebruik gesteld met bepaling, dat...... „voor zoo lang geen luchtpostzegels beschikbaar zijn, zal het luchtrecht met gewone frankeerzegels moeten worden voldaan." Wij denken hier aan de hooge wijsheid van een onzer leermeesters, die niet van uitleggen hield: „Die 't begrijpt, die begrijpt het, en die 't niet begrijpt, begrijpt 't niet."

De postzegels van 7½ cent zijn bij invoering van het 6 cents tarief van een opdruk tot dat bedrag voorzien.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Commandeurs van St. Martin.

Voor zoover wij hebben kunnen nagaan, ontbreekt een betrouwbare lijst van gezaghebbers, commandeurs of vice-commandeurs van St. Martin. De West-Indische Encyclopaedie geeft wel de Statiaansche gouverneurs, wat begrijpelijk is, omdat tot 1828 St. Martin behoorde tot het gouvernement van St. Eutatius. Waarschijnlijk krijgen wij nu in de geschiedenis der Bovenwindsche eilanden, door prof. Knappert in de West-Indische Gids begonnen, binnenkort wel de noodige gegevens. Voorloopig hebben wij voor het tijdvak van 1721 tot 1816 alleen Teenstra als bron. Deze noemt:

1721—1729 Jan de Windt.
1729—1733 Marten Meyer.
1733—1735 Jacobus Rany.
1735—1746 John Philips.
1746—1748 Jan de Wever a.i.
1748—1786 Abraham Heyliger Pietersz.
1781 Engelsch, 1781—1785 Fransch tusschenbestuur.
1786—1790 Johannes Salomons Gibbes.
1790—1806/7 Mr. Willem Hendrik Rink.
1795 Fransche commissaris La Bruyère.
1800 id. Bressou.
1801—1802 Eng. tusschenbestuur. Kolonel-commandant Andrew Wilson.
1806/7—1810 Jan Verveer.
1810—1816 Engelsch tusschenbestuur.
1816—1820 P. R. Cantz'laar.
1820—1840 D. J. van Romondt.
1840—1849 J. W. van Romondt.
1849—1859 J. D. Crol.
1859—1870 H. F. G. Wagner.
1870—1871 Van Idsinga.
1871—18 E. D. E. van den Bossche.
Beaujon.
Groebe.
1889— Van Daalen.

Voor verbetering en aanvulling van deze lijst houden wij ons zeer aanbevolen.

Uit den Verren Vreemde.

Onze Oostelijke buren in Oost-Indië.

Japan heeft met het mandaat over de voormalige Duitsche koloniën in Oceanië of Micronesië een zeer eigenaardig gebied te besturen gekregen. Het bestaat uit drie groepen, de Marianen-, de Carolinen- en de Marshall-eilanden, verspreid in een zeegebied dat grooter is dan dat van onzen geheelen Indischen archipel, doch, met meer dan 1400 eilandjes, slechts een totale landoppervlakte van 2149 K.M². bereikt, dat is dus minder dan $^1/_{60}$ van Java. Als een verloren eigen wereldje in den Grooten Oceaan is het door breede wateren in het Oosten gescheiden van de Amerikaansche Hawai-eilanden, in het Noorden van de Japansche Bonin-groep. De naaste buren, zij 't nog op ± 300 K.M. afstand, in het Westen zijn de Philippijnen en de Molukken, in het Zuiden, op nog grooter afstand, Nieuw Guinee en de Australische mandaatlanden.

Duitschland zag bij 't in bezit nemen ervan de mogelijkheid in er rustpunten voor zijn handels- en oorlogsvloot te vestigen en van daaruit invloed en kracht uit te oefenen bij de verdere ontwikkeling van de landen om den Pacific. Tijdens den grooten oorlog bezette Japan de eilanden en het liet zich deze te Versailles als mandaatgebied toewijzen, de militaire bezetting is daarna terug getrokken, maar een sterke politiemacht verzekert orde en veiligheid.

In de Duitsche periode heeft een der Carolinen-eilanden de algemeene aandacht getrokken. Om zich onafhankelijk te maken van het Britsche telegraaf-monopolie voor de verbinding van Europa met het Verre Oosten, was een Duitsch-Nederlandsche telegraafkabel van Sjanghai, via Yap (een der Carolinen) naar Menado in gebruik gesteld. De beteekenis van dit tusschenstation werd bij de verdeeling van den oorlogsbuit nog zóó hoog aangeslagen, dat de Vereenigde Staten van N. Amerika en Japan heftig tegen elkander te weer zijn gegaan om het meesterschap er over. Amerika heeft een der Marianen-eilanden, Goeam, behouden en zoo een punt ingericht midden in het Japansche mandaatgebied, en gunstig gelegen tusschen de Philippijnen en Hawai. Daarheen loopt nu ook een Amerikaansche telegraafkabel, die het oude Britsche monopolie en de nieuwe beteekenis van Yap tegelijkertijd tot vraagstukken van ondergeschikt belang maakt. De belangstelling is dan ook weer beneden nul gedaald.

Het jaarlijksch verslag door de regeering te Tokio aan den Volkenbond ingediend en onlangs in de mandaten-commissie behandeld heeft daar, in engen kring dus, weer even aandacht voor het Japansch bestuur gevraagd en wij vinden hierin aanleiding ook weer iets over onzen naasten buur in het Oosten mede te deelen, al heeft het verslag geen buitengewoon belangrijke mededeelingen gebracht.

Wil men den geest, waarin het rapport gesteld is, in een paar beginselen weergeven, dan zouden deze aldus kunnen luiden: het gebied productief te maken, het welzijn en de ontwikkeling van de bevolking bevorderen.

Het geheel is verdeeld in 6 districten: Palaoe en Yap in de West-Carolinen, Saipan in de Marianen, Troek en Panape in de Oost-Carolinen, Djaloet in de Marshall's. Elk district heeft een vertegenwoordiger van den directeur-generaal voor het geheele mandaatgebied, die op het eiland Korror gevestigd is. Deze hoogste functionnaris staat wat bestuursaangelegenheden betreft rechtstreeks onder den Jap. minister-pres., en voor financiën, verkeersmiddelen en handel weer onder de 3 ter zake betrokken ministers. Zijn macht is, zooals hieruit al blijkt, beperkt; maatregelen, die geen onmiddellijk doortasten vereischen, vergen de goedkeuring vooraf van den ministerraad, de uitvaardiging geschiedt bij keizerlijk decreet. Voor de uitvoerende macht is de organisatie verdeeld in algemeene zaken, politie, financiën, gemeenschapsmiddelen, economische ontwikkeling. In deze organisatie vormen onderwijs, rechtspraak, proefstations, geneeskundige verzorging weer afdeelingen met een zekere mate van zelfstandigheid.

Om mee te werken in de richting van de mandaatopdracht, die uiteindelijk gericht is op ontvoogding van het volk, hebben de, door het Japansche bestuur, benoemde dorpshoofden en onderhoofden, ook tot taak aan de onderdanen de bedoeling van de wetten duidelijk te maken, alsmede die der toegepaste voorschriften, voor wier naleving zij verantwoordelijk zijn. Zij moeten tweemaal in het jaar aan het plaatselijk bestuur verslag doen over de levensomstandigheden van hun onderhebbenden.

In het algemeen wordt overeenstemming met de in Japan zelf bestaande instellingen doorgevoerd, zoowel wat de crimineele-, als de burgerlijke-, als de handelsrechtspraak betreft, alsook het lager onderwijs. Op economisch gebied worden de methodes toegepast, die op verbetering van den landbouw en van den omzet gericht zijn. Waar dit nuttig wordt geoordeeld wordt met rijkssubsidies gewerkt. De voornaamste cultures zijn: koprah, suiker, rijst, koffie, katoen. De handel loopt over vijf havens, waar douanestations gevestigd zijn.

Het mandaatrapport sprak in zijn geheel in den toon van: men kan tevreden zijn.

Afghanistan.

De laatste mededeelingen, die wij hier konden weergeven over Afghanistan lieten vooral twee punten als open vragen over. Het lot van den ten val gebrachten emir, die nu weer Batsja Saquao geworden was, en de kans van den tegen eigen wensch tot koning uitgeroepen emir Nadir Khan om zich op den troon te handhaven.

Omtrent de eerste vraag is het afdoend antwoord nu wel te geven. Uit de tegenstrijdige berichten betreffende het lot van den voormaligen waterdrager, daarna bendenhoofd, veldheer en vorst, nadat hij zich in de vesting de Ark had teruggetrokken en ook daar belegerd en overwonnen was, is met zekerheid op te maken, dat hij zich aan de zegevierende troepen heeft moeten overgeven, en dat hij, na kort proces, is gefusilleerd. Hetzelfde lot is ten deel geworden aan familieleden en aanhangers, die hem tot het laatst toe trouw zijn gebleven.

Op de tweede vraag moet in onzen tijd en in een land als Afghanistan het antwoord steeds voorwaardelijk blijven, maar de kansen stellen zich voor Nadir Khan niet ongunstig. Het land is, voor zoover dit daar althans het geval kan zijn, wars van de binnenlandsche onlusten. Het wil niet in snel tempo naar de hervormingen van Aman Oellah, maar 't heeft toch ook heel gauw genoeg gekregen van de dwangmethodes, waardoor Batsja Saquao de nieuwigheden wilde uitbannen. Nadir Khan hoopt tusschen de uitersten door te kunnen sturen; als overwinnaar geëerd, regeert hij bij den wil van het volk; hij heeft den naam van een groot geleerde en een bekwaam diplomaat te zijn; het buitenland heeft dadelijk getoond met zijn optreden ingenomen te zijn.

Bij de keuze van zijn ministers heeft hij, zooals wij reeds eerder gelegenheid hadden hier op te merken, duidelijk doen uitkomen, dat hij de politiek van Aman Oellah indachtig is, maar daarbij toch ook in sterke mate rekening wil houden met de rechten en verlangens der priesterpartij. Hij zal het leger sterk houden om den toestand te beheerschen, maar is bij voorbaat er op bedacht, de legerbevelhebbers geen te vèr gaande macht te laten krijgen.

Hij heeft nu door een proclamatie ter kennis van allen gebracht volgens welke beginselen hij de regeering zal voeren. „Beginselen verkondigen", ja zelfs „beginselen hebben", is iets nieuws voor een Afghaansche regeering. Op zich zelf is dit dus al een inzet, die met de traditie breekt, maar, naar beweerd wordt, wordt de publicatie, ook door de vasthoudende partijen van de priesters en van de stamhoofden, als een daad van ridderlijkheid en als een poging tot goede verstandhouding gewaardeerd.

De proclamatie ontvouwt tien punten, die wij, kort samengevat, aldus vinden weergegeven:

1. De wet van den Islam blijft de grondslag, waarop de staat gevestigd moet zijn. 2. Algeheele afschaffing van bereiding en gebruik van alcoholischen drank. 3. Oprichting van een militaire krijgsschool en een staats-arsenaal. 4. Ontwikkeling van de door Aman Oellah aangeknoopte relaties met buitenlandsche mogendheden. 5. Vooruitstrevende politiek in het binnenland. 6. Inrichting van een goeden telefoon- en telegraafdienst. 7. Verbetering van de gemeenschapsmiddelen. 8. Bevordering van den handel. 9. Beter onderwijs; vrijwillig; dus niet verplicht. 10. Benoeming van een verantwoordelijken eersten minister, die daarna zijn medewerkers mag kiezen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

De leden onzer afdeeling hebben zeker niet te klagen over eentonigheid van het werkprogramma seizoen 1929—1930, dat ingezet werd met de zoo interessante lezing des heeren Frans, waarop het bezoek aan Natura Artis Magistra volgde op Zaterdag 12 October.

12 November de eerste voordracht van de breedopgezette serie lezingen over „West-Indië in verleden en heden", waarbij tot ons genoegen een groot aantal onzer leden tegenwoordig waren.

De „Groote Gehoorzaal" van de Gemeente-Universiteit was geheel gevuld met een publiek dat met aandacht de voordracht van prof. dr. H. Brugmans volgde over „De ontdekking van Amerika en de economische gevolgen daarvan voor Europa".

13 November had de directie van het Rembrandt-Theater de deuren van haar Theater gastvrij opengezet voor de leden onzer afdeeling om kennis te maken met de belangwekkende film „Bali", opgenomen door de moedige en kranige Lola Kreuzberg. Ons lid, de heer C. Lekkerkerker, archivaris van het Bali-Instituut, had de groote en zoo zeer door ons op prijs gestelde welwillendheid deze film voor ons in te leiden en toe te lichten. Uitstekende indrukken worden in deze film weergegeven van de zeden en gebruiken der Baliërs, maar vooral van hetgeen op dit zoo merkwaardige eiland van de fauna te zien is. Op verschillende plaatsen in ons land zal deze film vertoond worden en wij geven dan ook den bestuuren in overweging zich met de betrokken directie in contact te stellen indien deze film in haar theater draait.

29 Nov. vertoonde prof. dr. P. C. Flu voor ons in de groote Aula van het Koloniaal Instituut de z.g. pestbestrijdingsfilm in Indië, opgenomen door Willy Mullens op initiatief van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst, waarin een beeld wordt gegeven van de pestziekte en hare bestrijding op Java.

Zelden hebben wij op dit gebied een film gezien die zoo interessant en zoo leerrijk is. De Burgerlijke Geneeskundige Dienst, die in deze de medewerking van de bevolking niet kan ontberen, heeft in deze film dan ook een uitstekend middel gevonden om aan de bevolking het „waarom" van zijn maatregelen te doen begrijpen en haar een volkomen duidelijk beeld te geven van deze ontzettende ziekte.

Het bleek een goede gedachte van het bestuur onzer afdeeling geweest te zijn om een groot aantal invitatiekaarten te zenden aan het personeel der ziekenhuizen. De grootste helft van de zaal was bezet met verpleegsters waaraan prof. Flu een dankbaar gehoor had.

L. D. PETIT,
Secretaris Afd. Amsterdam.

Afdeeling Apeldoorn.

Tot 2 December is gestort aan contributie 1930 ƒ 26.—, aan extra giften ƒ 3.—, toegezegd aan extra giften ƒ 30.—, samen ƒ 59.—.

Wij hadden een stortbui verwacht... maar 't blijft slechts bij druppelen.

Vanaf Vrijdag 6 December zal elke week een film vertoond worden van de bekende cyclus door W. Mullens opgenomen in Indië, in het Minerva-

Theater gedurende 14 weken zal er telkens één in het bijprogramma opgenomen worden. Wij hopen, dat velen deze poging van den heer Bunk zullen weten te appreciëeren.

Ten slotte: de vooruitgang in ledenaantal was in 1929 bedroevend . . . Misschien brengt December nog winst!

HET BESTUUR.

Afdeeling Bergen op Zoom.

16 December a.s. LEZING MET LICHTBEELDEN door den heer *W. H. R. Oxenaar*, voorzitter der afd. Breda, over het onderwerp: *Een reis door Sumatra, Java en Bali*, in een der zalen van Thalia. Aanvang 8 uur n.m.

Voor de leden der afdeeling en genoodigden, w.o. de leerlingen der hoogere klassen van H.B.S. en U.L.O.-scholen — die helaas slechts in zeer gering aantal waren opgekomen — gingen 25 November de films: Tropisch Tourisme, Boroboedoer en Bromo en Djokjakarta. De secretaris der afd. Amsterdam, de heer Petit, leidde de eerste film in en bracht als verrassing een rolprent van het bezoek van het Belgische Kroonprinselijk paar aan Bali.

De geheele vertooning, uitmuntend muzikaal geillustreerd door de goede zorgen der Dutch Gramophone and Radio Works, werd door het 160-tal aanwezigen met groote belangstelling gevolgd en voor wie zijn oor te luisteren leggen wilde, was het duidelijk, dat ook groote waardeering en dank doorklonk in de gesprekken gedurende en na dezen mooien avond.

Afdeeling Rotterdam.

Op Dinsdag 10 December 1929, des avonds te 8 uur, zal in het gebouw van het Departement Rotterdam der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, Oppert 81, voor leden van het Nut en van de Vereeniging „Oost en West", afdeeling Rotterdam, vertoond worden de film „Tropisch Toerisme". Muzikale begeleiding door The Dutch Gramophone and Radio Works, te Amsterdam.

De Secretaris van „Oost en West", afd. Rotterdam:
F. A. VERVLOET.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

RECHTZETTING.

De pagina's van „Het Koloniaal Weekblad" van 28 November j.l. (Nr. 48) waren, zooals de lezer zal hebben opgemerkt, ter drukkerij foutief ingelegd, waardoor men genoodzaakt was de bladzijden om te vouwen ten einde den tekst te kunnen laten aansluiten. De „scherpzinnige lezer" zal geconstateerd hebben, dat de pagineering juist was, zoodat het euvel betrekkelijk gemakkelijk te verhelpen was.

Van de Directie der Stoomvaart Mij. „Nederland" ontvingen wij een fraai geill. brochure „Varen en genieten" betreffende de bekende toeristenreizen, welke de „Nederland" organiseert. Tevens gewerd ons de afvaartlijst der mailschepen voor 1930.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De Algem. Voorzitter der Vereeniging, de heer R. Zuyderhoff, mocht van de N.V. Nederl. Vliegtuigenfabriek Fokker te Amsterdam, ter gelegenheid van haar 10-jarig bestaan, ten geschenke ontvangen een presse-papier, voorstellende een miniatuur 3-motorige F VII, schaal 1 : 100.

De juist verschenen, geheel nieuw bijgewerkte ledenlijsten der Vereeniging zijn ad ƒ 2.50 verkrijgbaar bij het Algem. Secretariaat, Korte Voorhout 6, Den Haag, Postrekening 14574.

BOOTTREIN VAN DE „NEDERLAND".

Het Agentschap van de N.V. Stoomvaart Maatschappij „Nederland", de firma Crans & Co., Den Haag, meldt, dat de boottrein van het s.s. „Prins der Nederlanden", dd. 6 December a.s. te Genua verwacht, Zaterdag 7 December a.s. des morgens 9.45 uur aan het Staatsspoor in Den Haag zal aankomen.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:
J. W. P. Groffen, 4e Werktuigkundige bij de Gouv. Marine, Azaleastraat 66, 's-Gravenhage.

Van onze Adverteerders.

C. V. „DE ECONOOM".

Gaarne wijden wij een paar woorden in deze rubriek aan de kleedermakerij „De Econoom", Rijswweg 408—410, Den Haag, ten einde onze repatriëerenden en gepensionneerden met het verkoopsysteem van deze zaak in kennis te brengen.

Hier doet zich n.m.l. het zeldzame geval voor, dat men contant en op Rec. cond. dezelfde prijzen betaalt; het waarom zullen wij u duidelijk maken.

De Directie stelt zich n.m.l. op het standpunt, dat zij, die het prettiger vinden hun kleeding per maand te betalen, het bijzonder op prijs stellen, dat zij voor deze faciliteit geen extra prijs behoeven te betalen en dus voor een klein bedrag per maand geregeld over een ruime garderobe kunnen beschikken.

De Directie van „De Econoom" brengt dus het z.g. Amerikaansche systeem in toepassing, en wel: een nieuwe cliënt betaalt ƒ 10.— bij passen, ƒ 10 bij levering en verder ƒ 10.— per maand per costuum, terwijl de z.g. oude clienteele niets behoeft te storten. Rest ons nog te vermelden, dat „De Econoom" reeds zeer vele cliënten telt onder de Ind. gepensionneerden en vertrouwt er nog vele als cliënt bij te zullen krijgen.

Mutatiestaat van 27 November tot 4 December.

Nieuwe Leden

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
Mr. J. A. de la Hayze, Notaris, Heemstede, Raadhuisplein 15. ƒ 5.	Afdeelingsbestuur van Haarlem.
A. Hofland, p.a. Fam. Hondius, Koepellaan 4, Bloemendaal. ƒ 5.	
Mej. S. Kraag, p.a. Mevr. Kool, Oranje Nassaulaan, Overveen. ƒ 5.	
L. A. van Gogh, Heemstede, Jan van Goyenstr. 19. ƒ5.	
F. G. van Altena, 1ste luit. Inf., Bergen op Zoom, Wouwsche Weg. ƒ 5.	Afdeelingsbestuur van Bergen op Zoom.
W. F. A. Hackstroh, Majoor Inf., Bergen op Zoom, Ooster Boulevard. ƒ 5.	
H. J. J. Goossens, Fabrikant, Bergen op Zoom, Villa „Nova", Halstersche weg. ƒ 5.	
Const. Gijzen, Groothandelaar in brandstoffen, Bergen op Zoom, Moeregrebstraat. ƒ 5.	
N. Douwes, Amsterdam, Saxen Weimarlaan 14. ƒ5.	Secretaris Afd. Amsterdam.
F. Schellenberg, Amsterdma, Bloemgracht 56. ƒ 5.	
Mevrouw de Jager, Groningen, Spilsluizen 13a. ƒ 5......	Eigen aanmelding.
H J. van Heek, Huize „de Keizer" G 98 te Boekelo. ƒ 5.	Secretaris Afd. Twente.
A. J. A. van Overeen, Oud Kolonel N.-I. L., ,Den Haag, Anthonie Heinsiusstraat 12. ƒ 5.	Secretaris Afd. Den Haag.
E. de Waal, Oud Kolonel MG.D. N.-I. L., Den Haag, Beeklaan 428. ƒ 5.	
Mevr. L. Deeleman, Den Haag, Adr. Pauwstr. 42. ƒ 55	Mevr. W. L. Swaan-Buddingh te Den Haag.
Mevr. A. Gierlings-Deeleman, Den Haag, Adr. Pauwstraat 42. ƒ 5.	
Mevr. A. Berg-van Bijlevelt, p.a. F. K. A. van Bijlevelt, Adelheidstraat 86, Den Haag. ƒ 5.	Eigen aanmelding.
H. Folmer, Den Haag, van der Woertstraat 17. ƒ 5.	
J. L. E. Warner, Opzichter bij den Kleinen Landbouw, Saramaccapolder, Suriname. ƒ 5	den heer H. J. Wolff te Paramaribo.
L. M. Burg, Oud O.-I. Ambtenaar, Nijmegen, Groenestraat 115. ƒ 5	den heer J. E. Collard te Nijmegen.
C. G. P. Spoor, Inspecteur Nill Mij., Nijmegen, Jozef Israëlstraat 13. ƒ 5	Secretaris van de Afd. Nijmegen.
J. H. Wiersma, Apeldoorn, Vonderlaan 21. ƒ 5	den heer F. A. Erkelens te Apeldoorn.

Nieuwe Begunstigers

Mej. A. J. M. Rijnbende, Nijmegen, Groenewoudsche weg 296	Eigen aanmelding.
Mevr. Knowlens Wichers, Nijmegen, Fransche straat 14.	Secretaris Afd. Nijmegen.
Mej. E. H. Verwey-Mejan, Nijmegen, Fransche straat 14.	
B. ter Brugge, Apeldoorn, Hoogakkerlaan 36.	den heer J. van Regteren te Apeldoorn.
J. J. P. van Wijk, Apeldoorn, Hoogakkerlaan 47.	
W. v. d. Windt, Apeldoorn, Deventerstraat 105.	den heer A. Mulder te Apeldoorn.

Afschrijvingen

Mr. Jos. Havelaar te Rotterdam (overleden).
W. C. Ketelaar, Amsterdam, Keizersgracht (overleden).
D. L. Keur, Haarlem, Kleverparkweg 128 (overleden).
J. K. W. Franssen, Nijmegen, Sterrenschansweg 114.
Mr A. Veenhuyzen, Voorzitter Landraad, Weltevreden, p.a. Dep. v. Justitie.

Adresveranderingen

Mr. K. F. Creutzberg, Oud Vive-President v. d Raad van Indië, van: Weltevreden, naar: Leiden, Pension „Futura", Groenhovenstraat 5. ƒ 5.
H. van der Mooren, Kapt. Inf., van: Utrecht, Stationsstraat 14bis, naar: Bandoeng, D. v. O. IIe Afd.
P. C. van der Wolk, Leeraar M.O. m.v., Apeldoorn, van: Gardenierslaan 126, naar: Frisolaan 3.
H. R. Kedde, O.-I. Ambtenaar m.v., van: Den Haag, Copernicusstr. 53, naar: Nijmegen, Vermeerstr. 4. ƒ 5.
Nederl.-Indische Luchtvaart Mij., van: Den Haag, Hofweg 9, naar: Amsterdam, Spiegelstraat 5.
W. Eichelberg, van: Den Haag, Slingelandtstr. 153, naar Voorburg, Rembrandtstraat 77.
Mevr. C. J. de Haas, Den Haag, Buurtweg, van: 45, naar: 165.
G. C. W. F. Fikenscher, Ass.-Resident, van: Den Haag, Acaciastraat 73, naar: Weltevreden, Dep. B.B.
L. C. F. Polderman, Oud O.-I. Hoofdambtenaar, van: Den Haag, Banstraat 27, naar: Montreux, Hotel de Londres, Grand' Rue 58.
L. E. F. Weijergang, van: Den Haag, Laan Copes van Cattenburgh 74, naar: Neuenahr, Poste restante.
J. S. A. van Dissel, Oud Directeur Bestuursschool te Batavia, van: Barchem, naar: Pension Lido, Menton-Garavan (A.M.)
Dr. G. L. L. Kemmerling, van: Bussum, Meerweg 1, naar: Geol. Inst. der Universität, Hebelstrasse, Freiburg i. Breisgau.
W. J. Rahder, Oud Resident, van: Hotel-pension Stiftsmühle, naar: Haus „Friedheim", Kleingemünder Landstrasse 4b te Ziegelhausen am Neckar (Baden).
Mr. F. C. L. Meijer, Lid v. d. Raad van Justitie te Soerabaja, Balistraat 22.
J. P. Linck, 1ste Luit. Inf., thans te Meester Cornelis.
R. P. de Queljoe, thans te Banda Neira.
G. Ch. Rapp, Controleur 1ste kl. B.B., thans te Moearatebo (Djambi).
W. G. H. Teunissen, Onderwijzer 1ste kl., thans te Semarang, Hotel Pension Wilhelmina.
A. J. Wenting, Civiel Gezaghebber B.B., thans te Manokwari (Nieuw-Guinea).